Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 4 Июнь Чоршанба.
№ 43 (14435)

Республика Вазирлар Маҳкамасида Бош вазир Ў. Султонов раислигида иқтисодий жиҳатдан ночор корхоналарни инвентаризациялаш республика комиссияси ҳамда банкротлик ва санация масалалари бўйича ҳукумат комиссиясининг қўшма мажлиси бўлди.

Унда вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари, бир қанча корхоналар ва ташкилотларнинг вакиллари иштирок этди. Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси қошида ишлаб турган иқтисодий жиҳатдан ночор корхоналар қўмитасининг раиси М. Умаров инвентаризациялаш якунлари тўғрисида ахборот берди.

Бугунги кунгача республикада халқ хўжалигининг турли тармоқларида 3990 корхонада инвентаризация ўтказилди. Уларнинг бир қисмида ишлаб чиқариш тузилмасини ўзгартириш ёки бошқа маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтказиш, шунингдек, уларнинг оёққа туриб олиши учун ёрдам бериш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Президент Ислом Каримовга Қозоғистон Республикасининг ордени топширилди

Алмати, 2 июнь. / ЎзА махсус мухбири Анвар Бобоев хабар қилади/. Бугун Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов расмий ташриф билан Қозоғистонга келди. Алмати аэропортида мамлакатимиз раҳбарини Қозоғистон Бош вазири А.Кўжегелдин ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Қозоғистон Президенти саройида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовга Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев пешвоз чиқди. Шу ерда мамлакатимиз раҳбарини расмий кутиб олиш маросими бўлди. Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Ҳар икки давлат мадҳиялари янгради. Президентлар фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар.

Қозоғистон Президенти қароргоҳида икки мамлакат давлат раҳбарларининг яккама-якка учрашуви бўлди. Шундан сўнг, Ўзбекистон ҳамда Қозоғистон делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари бошланди. Унда мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш, дўстона муносабатларимизни янада мустаҳкамлаш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Музокараларда, айниқса, эркин савдо, ўзаро сармояларни рағбатлантириш ва ҳимоялаш, қонунчилик соҳасида ҳамкорлик ҳамда ахборот алмашувини йўлга қўйиш каби масалалар юзасидан кўплаб фикрлар алмашилди.

Икки мамлакат ҳукумат делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари якунида Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасида кўп томонлама ҳамкорлик ва дўстона муносабатларни янада чуқурлаштириш тўғрисидаги декларация, ҳуқуқий ёрдам ҳамда фуқаро, оила ва жиноят ҳуқуқлари бўйича муносабатлар ҳақидаги шартнома, икки томонлама ҳамкорлик бўйича ҳукуматлараро комиссия тузиш тўғрисидаги протокол, шунингдек, савдо-сотиқ, алоқа, темир йўл, ишлаб чиқариш ва бошқа соҳаларда ҳамкорлик бўйича ҳужжатлар имзоланди. Сўнгра Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш, халқларимизни янада яқинлаштириш, ўзаро муносабатларни мустаҳкамлаш йўлидаги буюк хизматлари учун мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримовга «Алтын Қиран» /Олтин бургут/ орденини тақдим этди. Ҳукуматлараро ҳужжатларни имзолаш маросимидан кейин Президентлар И.Каримов ва Н.Назарбоевнинг маҳаллий ва хорижий оммавий ахборот воситалари вакиллари учун матбуот анжумани бўлди. Унда икки мамлакат давлат раҳбарларининг юзма-юз суҳбати ҳамда бўлиб ўтган музокаралар натижалари ҳақида сўз борди.

Кечқурун Алматидаги республика саройида Президент Ислом Каримов шарафига қозоғистонлик санъат усталари ижросида катта концерт дастури намойиш этилди. Оқшом Қозоғистон Президенти Н.Назарбоев номидан қабул маросими бўлди.

Президент Ислом Каримовнинг Қозоғистонга расмий ташрифи давом этмоқда.

/ЎзА/.

''Камолот'' янгиликлари

АРЗИЙДИГАН ИШЛАР КЎП

Кеча Қумқўрғонда ёшларнинг жамоатчилик марказлари ишини ташкил этиш бўйича вилоят семинар кенгаши бўлиб ўтди. Унда шаҳар ва туманларда ташкил этилган жамоатчилик марказлари раҳбарлари Қумқўрғонда тўпланган иш тажрибаси билан танишдилар. Айниқса уларга Қумқўрғон гидромелиорация техникуми, Сафар Бойматов номли жамоа хўжалиги, шунингдек бизнес мактабидаги жамоа марказларининг иш тажрибаси маъқул келди.

Семинарда ''Камолот'' жамғармаси вилоят бўлими раиси, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати Жуманазар Қурбонов, Қумқўрғон тумани ҳокими Абдулла Мавлонов, вилоят ҳокимлигининг бош мутахассиси Ш.Холмуродова, ''Камолот'' жамғармаси Қумқўрғон туман бўлимининг раиси Бахтигул Норматова ва бошқалар ёшлар билан ишлаш муаммоларини ҳал қилиш йўллари ҳақида сўзладилар.

Бундай семинар кенгашларни тез-тез ўтказиб туришга келишиб олинди. Чунки анжуман қатнашчилари семинар туфайли кўп нарсаларни ўрганиб олдилар.

Ж. ХУШБОҚОВ,
''Туркистон'' мухбири

Пойтахтнинг Сайлгоҳ кўчасида ҳунар - техника билим юртлари ва бошқа таълим-тарбия муассасаларида ўқув устахоналарида тайёрланган буюмлар, тажриба томорқаларида етиштирилган маҳсулотлар ярмаркаси бўлди. Ҳар сафаргидай бухоролик зардўзлар, чустлик, қашқадарёлик ва сурхондарёлик ҳунармандлар яратган буюмлар кўпчиликка манзур бўлди.

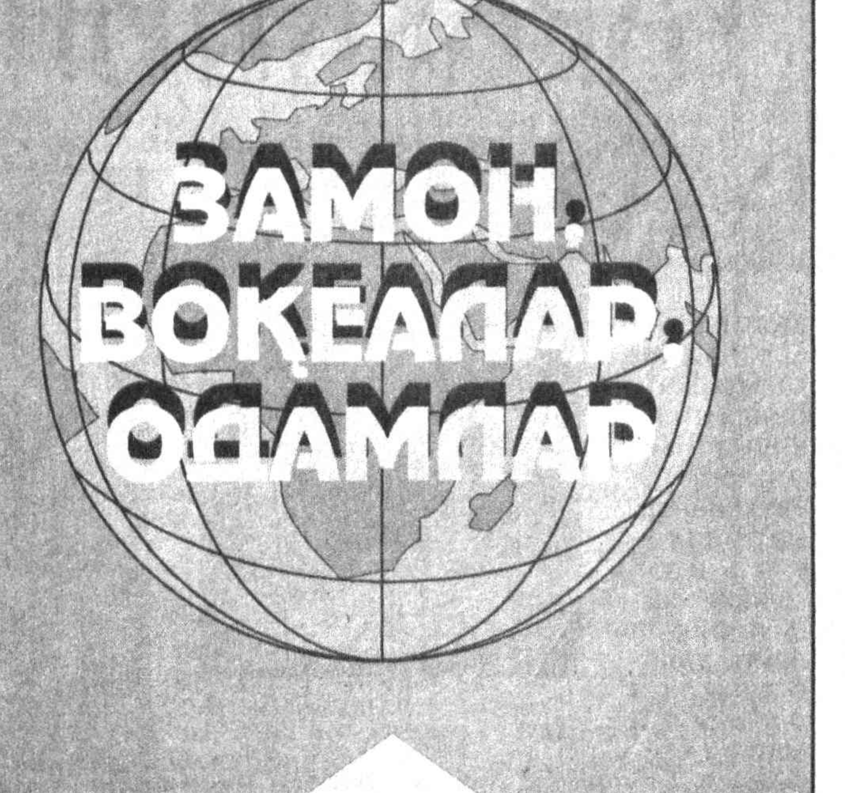

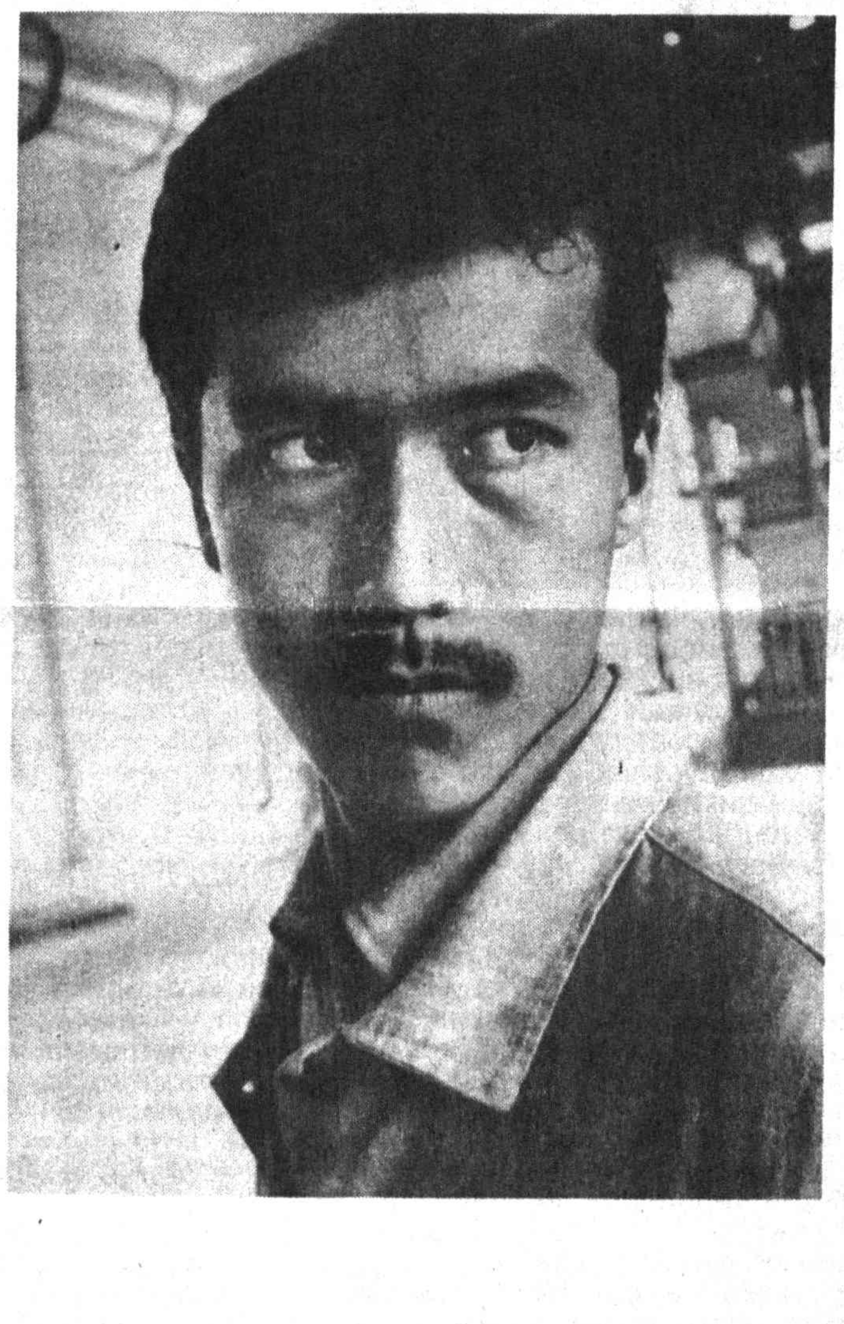

Янгийўл туманида техниканинг сўнгги янгиликлари билан жиҳозланган пахта тозалаш заводи қад кўтармоқда. Корхона пахтакорлар пешона тери эвазига етиштирилган ''оқ олтин''ни тез ва сифатли қайта ишлаш қувватига эгадир. Жиҳозларни созлашда ушбу суратда тасвирланган Баҳром Қорахўжаев ҳамкасбларига ўрнак бўлмоқда.

Сураткаш А.Герасимов.

Халқ таълими вазирлиги ''Янги турдаги таълим муассасаларининг қабул ҳайъати ҳақида йўриқнома'', ''Ўқувчиларни лицейга қабул қилиш қоидалари'', ''Ўқувчиларни гимназияга қабул қилиш қоидалари'' ҳақидаги ҳужжатларни тасдиқлади.

''Туркистон'' саҳифаларида мазкур ҳужжатлар моҳияти тўғрисида мутасадди ташкилотлар раҳбарлари билан алоҳида суҳбат чоп этилади.

БУНЁДКОРЛИК БИЛАН БАНДМИЗ

Муносабат

Баъзан бошқа шаҳарга бориб қолсак, Термиздан эканлигимизни эшитганлар: «У ерда қандай яшаяпсизлар? Анча нотинч деб эшитамиз, отишма овозлари келиб турса керак-а», деб сўраб-суриштира бошлайди. Шунда мен «Ҳеч хавотирланадиган жойи йўқ, аввал қандай яшаган бўлсак, ҳозир ҳам шундай яшаяпмиз. Одамлар тинч ҳаёт кечириб, бунёдкорлик ишлари билан банд», деб жавоб бераман. Аслида ҳам шундай. Ҳаёт маромида давом этмоқда.

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов Алматига расмий ташриф билан жўнаш олдидан Тошкент аэропортида журналистларнинг саволларига жавоб қилиб, мамлакатимиз сарҳадлари мустаҳкам, уни қўриқлаш ва ҳимоя қилиш учун етарли кучга эгамиз, Афғонистондаги кейинги воқеалар бошланишидан анча олдин зарур чоралар кўрилган эди, деб очиқ-ойдин гапириб берди. Демак, бутун мамлакатимизда, жумладан Термиз шаҳрида бехавотир, тинч ва осуда яшаш учун барча шароит мавжуд.

Мен шаҳардаги олтинчи мактабнинг бошланғич синфларида қарийб ўттиз йилдан буён ўқувчиларга таълим-тарбия бериб келяпман. Олий ўқув юртини ҳам шу ерда тамомлаганман. Қизим Гулнора ўрта мактабни тугатяпти. Катта қизим ҳарбий госпиталнинг жарроҳлик бўлимида ҳамшира бўлиб ишлайди. Ҳаётимиз тинч, осуда. Ҳамма ўз тирикчилиги, ҳаёт қувончларию ташвишлари билан банд.

Валентина САЛИЕВА,
Термиз шаҳри.
(ЎзА).

ИСТЕЪДОД СОҲИБЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Ўзбекистон бастакорлар уюшмасида яқиндагина Америка Қўшма Штатлари бўйлаб ижодий сафардан қайтиб келган бир гуруҳ иқтидорли ёш пианиночилар - Успенский номидаги республика махсус мактаб-интернати ўқувчилари билан учрашув бўлиб ўтди.

Кўпгина мусиқашунос ижодкорлар, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган хорижий давлатлар элчихоналарининг вакиллари иштирок этган мазкур кечада ёшлар ижросида мумтоз композиторлар асарлари ижро этилди.

Бу иқтидорли ёшлар ўқув юртининг моҳир педагоги Тамара Попович синфида таҳсил олган. Унинг шогирдларидан Алёша Султонов АҚШда, Улуғбек Полвонов Португалияда, Женя Мурский Англияда, Фазлиддин Муҳиддинов Германияда ўтказилган ёш пианиночилар халқаро танлови лауреати бўлган. Беҳзод Абдуллаев, опа-сингил Нодира ва Феруза Хайдарова, Рустам Муҳиддинов каби истеъдодли ўқувчиларни эса Америкада ҳам яхши билишади.

- Мамлакатимиз истеъдодларга бой, - дейди Республика бастакорлар уюшмасининг раиси Р.Абдуллаев. - Уларни элга танитиш борасидаги бутун ютуқларимиз юртбошимизнинг маънавиятни юксалтириш, ёш истеъдодларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг санъатидан халқни баҳраманд этишга катта эътибор бераётганлиги самарасидир. Бугунги кеча ҳам ана шу мақсадда ташкил этилди.

Б.Мансуров,
ЎзА мухбири.

Иқтидорлилар - юрт бахти

КЎНГИЛ ҚЎНҒИРОҒИ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Йўлдош Сулаймон билан суҳбат

- Машҳур адибларимиздан бири : '' Истеъдодлар юлдузлар кабидир.Улар бир-бирини инкор этмайди. Лекин бир-бирининг қобиғига сиғмайди ҳам» деган экан. Ўз коинотига эга бўлган юлдузларнинг жамул жам тузган машварати оламни нурга тўлдирса, бундан яхшиси борми?''- дейди ҳозиргина ўтказилган мушоирадан кўнгли кўтарилиб терисига сиғмай юрган Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Йўлдош Сулаймон.- Қандай гўзал мушоира бўлди-я. Шарифа Салимова, Зебо Мирзаева, Фароғат Камолова, Фарида Бўтаеваларнинг нозик ва дилбар мисралари ҳаммага маъқул бўлди.

- Йўлдош ака, уюшмада ана шундай мушоиралар тез-тез ўтказиб туриладими?

- Кеча ёш мунаққидларнинг адабий мунозараси ўтказилган эди. Мана бугун мушоира бўлди. Яқин кунларда эса ёш носирлар асарларининг муҳокамаси бўлади. Муҳокама, мушоира ва мунозаралар аксарият бирин-кетин давом этар экан, ўз-ўзидан муҳокама мушоирага, мушоира муҳокамага айланиб кетади.

- Хабарингиз бор, ўтган йили газетамиз қошида шоир Рауф Парфининг ''Шеърият сабоқлари мактаби''ни очгандик. Қисқа фурсатда бу тўгарак кўплаб истеъдодли ёшларни кашф этди, ўзининг талайгина ўқувчиларига эга бўлди...

- Ижодкор аввало ўзини ўзи кашф этмаса ўзгалар буни сезмайди. Шунинг учун ҳар бир ижодкор ўзини ўзи тарбиялаб камол топтирмоғи лозим. Ҳар қандай яхши асар ҳеч қачон эътиборсиз қолиб кетмайди. Устознинг маънавий ёрдами ва ўзгаларнинг эътибори албатта ижодкор кўнглини осмонларга кўтаради. Ўзига нисбатан ишонч ва қудратни уйғотади. Мен ''Устоз ва шогирд'' анъанасини истеъдодни камолотга етакловчи муқаддас поғона деб ҳисоблайман. Кейинги пайтларда бу анъаналар сусайиб кетаётгандай. Шу туфайли янги истеъдодларнинг ижодий фаолияти тўлалигича намоён бўлмай қоляпти, назаримда.

''Устоз ва шогирд'' анъанасини давом эттиришда ўзига хос анъаналаримиз ҳам бор эди-ку. Миртемир, Ғайратий каби устозларимизни бир эслайлик. Бундай тўгараклар ва ижод мактаблари ёшларимизга катта ёрдам беради, деб ўйлайман.

Ёзувчилар уюшмасида ўтган йили иш бошлаган Шодиқул Ҳамро раҳбарлигидаги ''Ёш носирлар'' ҳамда Салим Ашур раҳбарлигидаги ''Ёшлар шеърияти'' давралари бу йил ҳам ўз фаолиятини давом эттираётгани диққатга сазовордир. Бундай тўгараклар ва давралар ҳамма вилоятларимизда актив фаолият кўрсата олса, айни муддао бўларди=да.

- Бозор иқтисодининг тамойиллари ва талаблари ижодкорлар ҳаётига бевосита кириб борар экан, китоб чиқариш муаммоси кўндаланг бўлиб турибди. Айтайлик, китоб чиқармоқчи бўлганлар меҳрибон ҳомийни ўзлари излаб топишлари керак. Устига устак қоғоз тақчиллиги ҳам бор.

- Саволингизга тушундим. Бизнинг халқимиздай шоир, ёзувчисини бошига кўтарадиган халқ ер юзидан топилмаса керак. Ҳозир бирон қишлоққа бориб ''импорт мол сотилади ''десангиз, фақат пули бор одамларгина шошилиб қолади. Агар : ''Тошкентдан зўр ёзувчи ёки шоир келибди'' десангиз, бою камбағал, кексаю ёш кўнглида бир олам ҳаяжон билан йиғилиб келади. Яна бири қўйиб, бири қўймай хонадонига меҳмондорчиликка таклиф қилади. Ўша Фарғонадаги донғи кетган фирманинг директори ҳам зўр молини даллол орқали зўрға харидор қўлига топширади. Лекин битта шеърингизни яхши кўриб қолса ёки ''Саид Аҳмад янги роман ёзибди'' десангиз ҳеч иккиланмай фирмасининг камида ярим бойлигини китоб чоп этишга сарфлашига ишонаман.

Ижодкор ёшларнинг китобларини нашр этиш масаласида яхши режаларимиз бор. Бу йил худо хоҳласа, уюшмамиз тавсиясига кўра, 25 та ёш ижодкорларнинг илк китоблари Давлат Матбуот қўмитаси ҳамда ''Камолот'' жамғармаси ҳомийлигида ''Камалак '', ''Ёзувчи'', Ғафур Ғулом номидаги ва ''Чўлпон'' нашриётларида чоп этилиши мўлжаллаб қўйилган. Яна бир муҳим тадбирларимиздан бири шуки, июнь ойида Жиззах шаҳрида Республика ёш шоир ва ёзувчиларининг навбатдаги семинарини ўтказишни режалаштирганмиз. Ҳозирдан жойларда тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда.

- Ёзувчилар уюшмасига қабул қилинган янги авлод вакиллари ҳақидаги фикрингиз билан ўртоқлашсангиз.

- 1996 йилда уюшмамизга бир нечта ёш истеъдодли ижодкорларимиз қабул қилинди. Мен уларнинг ҳар бирининг номини кўнглим тўлиб фахр билан тилга оламан : Иқбол Мирзо, Салим Ашур, Абдувоҳид Ҳайийт, Рустам Мусурмон, Исажон Султон, Вафо Файзулло, Наби Жалолиддин. Келажакда бу ижодкорларимиздан умидимиз катта. Уларнинг олдида мустақил адабиётимизнинг пешқадам вакиллари бўлиб ўзбек адабиётининг янги қўриқларини очиш вазифалари турибди.

- Ёш носирлардан кимларнинг ижодини кузатиб борасиз.

- Ёш носир Шодиқул Ҳамронинг ижодий фаолиятини кўпдан бери кузатиб бораман. Айниқса, унинг ''Қора кун'' деб номланган янги қиссаси менга ёқди. Абдуқаюм Йўлдошнинг ҳикоялари эса ўзига хос кайфият бахш этади одамга. Исажон Султондай ажойиб носиримиз кўринмай қолди. Ишқилиб янги бир катта асарга куч-қувват тўплаётган бўлсин-да...

- Ёш мунаққидлар ижодига муносабатингиз?

- Мунаққид Раҳимжон Раҳматнинг фаолиятидан мамнунман. Етишиб келаётган янги бир ижодий муҳит ва унинг имкониятларини ўта сезгирлик ва ишонч билан кузатади. Яқинлашиб келаётган Фикр ва Туйғунинг моҳиятини теран англайди.

Ёзувчилар уюшмасини кўнгил қўнғироғига ўхшатаман. Келгусида бу қўнғироқ адабиётимизга кириб келаётган ижодкор ёшларнинг овози ва иқтидоридан янада қудрат ва салобат касб этишини жону дилим билан истайман!

Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА

Акмал Икромов туманидаги 453 - болалар боғчаси ''Камолот ғунчалари'' деб аталадиган бўлди.

Республика ''Камолот'' жамғармаси бу болалар муассасасини ўз оталигига олиб, унга компьютерлар совға қилди. Кейинчалик ҳам ''камолотчилар'' кичкинтойлар ҳолидан хабар олиб, уларнинг турли байрам тадбирларини ўтказишларига ҳам моддий, ҳам маънавий ёрдам кўрсатишади.

Ҳамза номидаги академик театр биносида бўлган Ички ишлар вазирлигида ўтаётган ''Ўзбекистон қўшиқ байрами'' вилоятлар бўйича кўрик-танловининг якунловчи босқичи ниҳоясига етди.

Биринчи ўрин - Турон юлдузлари дастасига, иккинчи ўрин Н. Рахматова, Д. Қутлимуродова ва учинчи ўрин О. Аҳмедов ва Қ. Шариповга насиб этди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 3 июнидан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун 1 АҚШ долларининг сўмга нисбатан қийматини 61 сўм 12 тийин миқдорида белгилади.

Қатағон қурбонлари

ТАРАҚҚИЙПАРВАР АКА-УКАЛАР

Ижтимоий таназзулга учраган жамиятнинг тараққиётга юз буриши миллат орасидан етилиб чиққан, умумдавлат азиматида фикрловчи, янгилик ҳамда ислоҳотга, умуминсоний маърифатга ташна кишилар фаолиятига боғлиқ, десак муболаға бўлмайди. Бундай кишилар ўз билгилари билан чекланмай, инсоният тўплаган энг янги илмий-маданий ютуқларга таянадилар ва улардан самарали фойдаланадилар. Ака-ука Комилбек ва Каримбек Норбековлар ана шундай инсонлар эди.

Комилбек ва Каримбек Тошкентнинг машҳур кишиларидан Муҳаммадаминбек Норбек ўғлининг фарзандларидир. Ака-укалар миллий таълим-тарбия билан чекланмай, рус-тузем мактабида ҳам таҳсил кўрган ва ўзга тилни пухта билишган. Комилбек Норбековнинг фарзандлари Фахриддин Комилов ва Каримбек Норбековнинг кенжалари Арслонбек Каримов билан суҳбатлашганда бунга яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. / Бизни улар билан таништирган адабиётшунос олим ва педагог Улуғбек Долимовга самимий миннатдорчилик билдиришни бурчим деб биламан /.

Ака-ука Норбековларнинг Туркистондаги жадидчилик ҳаракати билан чамбарчас боғлиқ фаолияти ўрганилган эмас. 1914 йилда Тошкентда тузилган, чор ҳукумати томонидан тан олинган ва низоми расмий тасдиқланган ''Турон драма санъати ҳаваскорлари жамияти'' ва ''Турон'' труппасининг муассислари орасида Комилбек ва Каримбек Норбековлар ҳам бор эди. Буни шу жамият ''Низомида'' уларнинг исмлари қайд этилгани ҳам исботлайди. Улар ''Низомда'' ёзилганидек, халқимизни ''соғлом томоша'' билан ошно қилиш, театрлар, кутубхоналар, қироатхоналар, мусиқа курслари очиб, талабаларга луқмаи маош / стипендия / тўлаб, хорижда ўқитиш ишига бел боғлайдилар. 1917 йил 24 сентябрда атоқли адиб, публицист Туркистон жадидларининг йўлбошчиси Мунавварқори Абдурашидхонов ''Муаллимлар жамиятини'' ташкил этиш хусусида уюштирган ''Миллий зиёфат''да Тошкентлик талайгина бойларни чақириб, миллат болаларини чет элларга юбориб ўқитиш, маорифни ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшишга даъват қилади. Ана шу зиёфатда Комилбек ва Каримбек Норбековлар ҳам иштирок этадилар. Масала моҳиятини тушуниб етган ака-укалар сира иккиланмай 100 сўмдан / бу пул ўша даврда олтин қадрида юрганини унутмаслигимиз лозим / пул бериб, эл маорифининг ривожланиши учун камарбасталик қиладилар. Каримбек миллат зиёлилари орасида маърифатпарварлиги билан донг таратган Мунавварқорига муҳаббати туфайли иккинчи ўғлига Мунавварбек деб исм қўяди.

Ака-укалар асосан кўнчилик саноати билан шуғулланишган. ''Садойи Туркистон'' газетасида босилган эълонларга қараганда, улар ''Тери, чарм, шавро ишлаб чиқариш, сотиб олиш ва сотиш'' заводига эгалик қилишган. Уларнинг Туркистонда ва хорижда, хусусан, Варшавада, Русиянинг Петербург, Москва шаҳарларида ўз дўконлари бўлган. Бу тараққийпарвар ака-укаларнинг ўзбек маданиятига муносабатини С.Морозов, П.Третьяков каби рус бойларининг ишларига қиёслаш мумкин. Ҳолбуки бу даврда Тошкентда улардан бойроқ кишилар ҳам бўлган, аммо улар ўз бойликларини беҳуда сарфлашгани маълум.

Комилбек Норбеков 1880 йилда таваллуд топган. Таълим-тарбия меъёрига етиб, камолотга эришган вақтда Убайдулла Хўжаев, Тошпўлатбек Норбўтабеков, Мунавварқори Абдурашидхонов, Абдулла Авлоний, Илҳомжон Иноғомжонов, Каттахўжа Бобохўжаев, Тўлаган Хўжамёров - Тавалло каби миллатпарвар инсонлар билан дўстлашади. Улар билан ҳамфикр бўлган Комилбек ҳамкасблари ҳамкорлигида халқимиз ижтимоий онгини очувчи миллий очқичларни излайди ва бундай муассасаларни ташкил этишда фаол қатнашади. Театр санъатининг миллат ижтимоий-маданий ҳаётидаги ўрни ва вазифасини англаб етган Комилбек ''Турон'' жамиятини ташкил этади. Унинг ниҳоятда фазилатли ва зукко инсон эканлиги қилган ишларидан ҳам сезилган. Чунончи, у дўстлари М. Подшохўжаев, М. Абдурашидхонов, О.Абдураҳмонов, А.Саримсоқов, У.Муҳаммадумархўжаев, Тавалло, Т.Азизхўжаев, С.Саидазимбоев, Абдулла Авлоний, Ҳ.Дадахўжаев, И.Иноғомжонов билан бирга ''Туркистон ўлкаси мусулмон халқи орасида газета, журнал, китоб ва савдо орқали умумоврўпо маданияти ва маорифи асосларини тарқатиш мақсадида'' 1914 йилда ''Нашриёт фирмаси''ни ташкил этади. И.Иноғомжонов билан бирга фирманинг ишларини тараққий эттириш учун зарур бўлган омонат билан таъминлайди. Савдо ишлари бароридан келса, газета ва журнал, китоб савдосини йўлга қўйишни ният қилади. Бу ниятлар давлат тепасига шўролар ҳукумати келгунга қадар амалга ошади. Элимизга ''Садойи Туркистон'' газетаси, талайгина китоблар етказиб берилиб, халқимиз маънавиятига катта ҳисса қўшади.

Энди Каримбек Норбеков ҳақида икки оғиз сўз. Каримбек ҳам ўз акаси билан бирга ''Турон'' театри фаолиятига сезиларли даражада аралашган. Айниқса, труппанинг иқтисодий томонига яхшигина ёрдам бериб турган. Чунончи, труппа машҳур озарбайжон драматурги М.Ордубодийнинг ''Андалуснинг сўнгги кунлари'' драмасини саҳналаштириш мобайнида, саҳнани безатиш ва бошқа жиҳатлардан қийналиб қолади. Шунда Каримбек Норбеков ёрдам қўлини чўзади. 1919 йил август ойида бу асар оммага тақдим этилади. Ушбу спектаклга ''Иштирокиюн'' газетасида босилган тақризда К.Норбековга кўрсатган ёрдами учун самимий ташаккур билдирилади. Бу Норбековларнинг миллий театрга биринчи бор ёрдам беришлари эмасди. Улар 1915 йилда ''Турон'' труппаси саҳналаштирган Нусратуллоқори Қудратулло-нинг ''Тўй'' драмаси асосида яратилган спектаклга билет тарқатишда жонбозлик кўрсатганлар. Бу ҳақда ''Садойи Туркистон'' газетаси ''...Билетлар сотиш тўғрисида кўп фойдалари теккан Комилбек Норбеков, Каримбек Норбеков... афандиларга идора тарафидан кўп раҳмат ва ташаккурлар арз қилурмиз'', деб ёзгани маълум.

Шўролар ҳукумронлиги даврида ака-укалар тинч меҳнат билан шуғулландилар. Фахриддин аканинг гапларига қараганда, оталари ва амакилари янги тузумга қарши курашмаганлар. Аммо миллий масалада янги замонда эски ашуласини айтган Русия ҳокимиятининг шафқатсиз сиёсати ака-укаларнинг миллатпарварона фаолиятини давом эттиришга имконият бермай, уларни жазолаш пайига тушди. Комилбек ва Каримбек 1930 йилнинг ёз ойида ўзларининг Чимбойдаги ва Жарариқдаги боғ-ҳовлиларидан қамоққа олиндилар. Иғво, туҳмат айблар билан ака-укалар Новосибирскка сургун қилинадилар. 1932 йили Комилбекнинг қариндоши, қадрдон ва мард дўсти Қосимбек Йўлдошбек ўғли жиянлари Муҳиддинбек, Фахриддинбек билан Анварбекни олиб Новосибирскка боради. Болалар ўз оталари билан дийдор кўришадилар. Аммо бир ҳафтадан сўнг ўз оталаридан яна узоқ муддатга айриладилар.

1933 йили Комилбекнинг марду майдон дўсти НКВД ходими либосида тамомий ҳужжатлар билан Новосибирскка бориб, уларни лагердан олиб қочиб келади. Ака-укалар Тошкентда бор-йўғи икки-уч соат турадилар. Вақтни ғанимат билиб, ўша дўстлари билан бирга яширинча ватандан чиқиб кетадилар. Орадан бир неча ҳафта ўтгач, Ғулжага етиб оладилар.

Каримбек бу ерга келгач, ёруғ кунларни кам кўради. Руслар 1935-1937 йилларда Шарқий Туркистонга, Гоминдан ҳукумати идорасига ўз махфийларини юборади. Уларнинг ташаббуси билан Русиядаги ЧК, ВЧК, НКВД га ўхшаш ''Сиёсий милиция бошқармаси'' ташкил этилади. Русия шўролар ҳукумати Туркистондан бош олиб кетган заковатли, ватанпарвар инсонларни ана шу ташкилот ҳамда ўз жосуслари қўли билан йўқотишга интилди ва маълум даражада бунинг уддасидан чиқди. Каримбек Норбеков ҳам бор-йўғидан айрилиб, етти йилга қамалади. Ўзбеклар, қирғизлар, уйғурлар, қозоқларга қарши юздан ортиқ қийноқ усуллар қўлланганининг гувоҳи бўлади. Маҳбусликдан озод бўлгач, ватанга қайтишни истайди, аммо виза ололмай қийналади.

- Дадамлардан дастлаб 1947 йилда хат келди, - дейди Каримбек Норбековнинг кенжа ўғиллари Арслонбек ака ички бир изтироб билан, - Замона нобоплиги туфайли, оиламизга гап тегмасин, деб жавоб ёзишга қўрққанмиз. Ўша пайтда исмларимиздан ''бек'' қўшимчасини олиб ташлаб яшашга тўғри келганди. Шу сабабли дадамларга виза юборишга имкониятимиз бўлмаган. 1968 йилда Госпланда ишлар эдим. Наманганга иш билан кетган эдим. Сафардан қайтиб дадамларнинг келиб, опамларникига тушганларини эшитдиму ҳузурларига йўл олдим. Ўттиз беш йиллик жудоликдан сўнг ота-болалар топишдик. Улар кетганларида акаларим Анварбек, Мунавварбек ва мен ёш болалар эдик. Атиги икки йил дадамлар билан бирга яшадик. Дадамлар 1970 йили оламдан ўтдилар. Улар умрларининг сўнгги дақиқасигача ҳеч кимга на ўтмишу ҳозирги кун сиёсати ҳақида, на Ғулжада кўрган-билганлари ҳақида бирон гап айтмасдан ўтиб кетдилар.

Мустабид тузум Каримбекнинг охирги нафасигача кўз кўрмас қоровул қўйиб қўйган эди. ''Индамаганинг олтин'', деб кўплар қатори маданиятимиз, ўтмишимиз ҳақидаги маълумотларни айтолмай кетди. Асрлар мобайнида инсон тасаввурига сиғмаган азоб ва қийноқлар кашфиётчиси бўлган шўролар Ежов, Берия каби жаллодлар қўли билан ўз ҳудудидаги ўзбекларни қирган бўлса, Шарқий Туркистонда Шин Си Сойлар қўли билан миллатимиз гулларини бўғизлади, азоблади, аммо муродига ета олмади, яратганнинг ўзи уларни ер билан яксон этди.

Комилбек Норбеков тақдири укасининг қисматидан ўзгачароқ кечди. У Ғулжага етиб боргач, қадрдонлари ёрдамида ишларини бир оз йўлга қўйгандек бўлди. Аммо юрт ва фарзандлари соғинчи уни бир зум тинч қўймади. Кўз юмди дегунча, ўғиллари Муҳиддинбек ва Фахриддинбекнинг маъсум қиёфаси гавдаланаверди. Айниқса, кенжатойи билан бир дам суҳбатлашиш, унинг тотли сўзларини эшитишни қўмсаб, юрагини тушунтириб бўлмас бир туйғу эзаверди. Шу боис оиласини олдириб келиш учун Тошкентга махсус одам ёллади. Ялавоч унинг уйига келганда, яъни 1935 йили фарзандлари 13-17 ёшлар чамасидаги болалар эди. Улар бегона юртга қандай бориш, йўл азоби ва қўрқуви бир томондан, иккинчи томондан, ўрганган жойни ташлаб кета олмаслик туфайли ялавочга мажбуран рад жавобини берадилар. Охир-оқибатда Комилбек:''Мен бу ерда бўлсам, абадий сургунда эканман, болаларимни бир кўрсам, айниқса, кенжатойим, сариғ ўғлимни кўриб, у билан бирга бир коса мошхўрда ичиб ўлсам, армоним йўқ'', - дейди ва ўлимни бўйнига олган ҳолда соғинч тўлқини билан ватанига қайтади. У эҳтиёт чорасини кўриб Тошкентга оқшом пайти кириб келади ва Гулистон маҳалласидаги қариндошиникига тушади. Қариндошлар уни ҳурсандчилик билан кутиб олиб, дарҳол уйига одам юборадилар. Аммо унга оиласи, фарзандлари билан бу ҳовлида қучоқ очиб кўришиш насиб этмайди. Маҳаллага қўйилган инсон қиёфасидаги тубан жонивор дарҳол воқеадан хабар топиб, эгаларини огоҳлантиради. Қора чармкамзулликлар келиб, уни олиб кетишади. ''Чегарани бузиб келгансан, от ўғрисисан'', деган баҳона билан 1935 йили саккиз йилга озодликдан маҳрум этилади.

Сургунда юрган чоғида ёзувчи Зиё Саид билан танишиб қолади. У ёзувчига ''Тарих тилга кирди'' асарингизда талабаларни тилла бериб чет элга жўнатган Комилбек Норбеков'' деганингиз мен бўламан, деб ўзини таништиради. Ёзувчи уни қучоқ очиб қарши олади. Нобоп ижтимоий тузумнинг ўйинчоғига айланиб қолганини кеч англаган ёзувчи изтироби янада ортади. Аммо наилож?!

Шўролар Русиянинг қамоқхонаси азоб-уқубатларини татиган, уларнинг ғайриинсоний қиёфасини кўрган Комилбек Норбеков 1943 йили ич терлама касали билан оғрийди. Қамоқ муддати тугаб, оқланиб уйига қайтган Комилбек оила аъзоларини бағрига босиб, ҳол-аҳвол сўрайди. Қараса, катта ўғли Муҳиддинбек транспорт муҳандиси, кенжаси Фахриддинбек шифокор... У шу аснода бир вақтлар Оврўпага боргани ва у ердаги шаҳарларнинг зиёлилари эшигига «Доктор фалончиев,» ''Инженер фалончиев'' деб ёзиб қўйилганини кўргани хотира кўзгусида жонланди шекилли, мамнун ҳолда ''Эшигимизга ''Доктор Фахриддин Комилов'', деб ёзилади'', дея хурсанд бўлади. Мақсадининг амалга ошгани кўнглини нурга тўлдириб, бир зум йигирма йил мобайнида чеккан азобларини унутгандек бўлади. Ўғли Фахриддин олиб келган маошини унинг қўлига икки қўллаб узатганда қалбидан кечган аллақандай туйғу ифодаси бўлмиш ёшни кўзига чиқармасликка интилиб, бир даста қизил пулнинг орасидан атиги биттасини суғуриб олиб, фарзанди аржумандини ''Болам, тупроқ олсанг, олтин бўлсин!'' дея дуо қилган эди. ''Ҳозирги турмушимдан мамнунман, балки бу ҳаётим отамларнинг қилган дуолари натижасидир'', - дейди Фахриддин ака кўзига ёш олиб. - Дадамлар орадан уч ой ўтгач, олтмиш уч ёшда дунёдан ўтдилар.

- Оталарингизнинг ҳаёти сизларга салбий таъсир кўрсатдими?— сўрайман амакиваччалардан.

- Бизнинг оиламизга таъсири унчалик сезиларли бўлмади. Чунки Анварбек ва Мунавварбек акаларим ёш эдилар.

- Бизнинг оилага эса яхшигина таъсири бўлди, - дейди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган шифокор, медицина фанлари номзоди, уч олий категорияга эга доктор Фахриддин Комилов. - Акам Муҳиддинбекни сиёсий латифа айтган, деб қамашди. Ўзимни анча вақт илмдан четлаштиришди. 1947 йили аспирантурага кирдим. 1951 йили илмий ишим тайёр бўлиб, эрта-индин ҳимоя қиламан, деган пайтимда фирқа котиби Дидеченко бойнинг боласи, деб ишимни тўхтатиб қўйди. Энди қўлим ошга етганда, орзуларимни чил-чил синдирди. Нима қилишимни билмай, тунларни тонгга улаганларим ҳамон эсимда. Ўшанда ариза кўтариб учрашмаган одамим қолмади. Москвагача хат ёздим, фойда бермади. Кейин ''Тез ёрдам хизмати''га оддий шифокор бўлиб ишга кирдим,- дейди сочлари оппоқ 76 ёшли отахон Фахриддин Комилов. - Ишни нулдан бошладим. Ҳалол хизмат қилиб, оддий шифокорликдан шаҳар ''Тез ёрдам кўрсатиш хизмати''нинг бош шифокори даражасигача эришдим. 1973 йилда ''Тошкент шаҳри тез ёрдам кўрсатиш хизматининг тарихи, аҳволи ва истиқболи'' мавзуида илмий иш ёзиб, номзодлик диссертациясини ёқладим. Бу ўша пайтда Иттифоқ миқёсидаги иккинчи илмий иш экан...

Шаклан ва мазмунан янги типдаги саноатчи бойлар ака-ука Комилбек ва Каримбек Норбековларнинг ва фарзандларининг қисқача қисмати шундан иборат. Агар қаттол рус-шўро ҳукумати бу ажойиб инсонларнинг ҳаётига тажовуз қилмай, уларнинг иш тажрибасини ўрганганда, мамлакат кўнчилик савдо-саноатида салмоқли муваффақиятга эришган бўларди, албатта. Уларнинг фарзандлари ҳам бунчалик азоб чекмасмиди?

Комилбек ва Каримбек Норбековлар ва буларга ўхшаш миллионлар тақдири ўз зиёлилари, етук олимлари, мутахассислари қадрига етмаган тузум доимо инқирозга юз тутиши, ўзининг асл фарзандларини ҳимоя қилишдан ожиз, доимо сиёсий аутизмда яшовчи халқ ўзгалар малайига айланиб, охир-оқибат ер юзидан супурилиб кетиши муқаррарлигини кўрсатиб турибди. Ўтмиш авлоднинг аччиқ қисмати миллатнинг ўз истиқболини доимо ўйлаши учун жаранги оламни тутадиган бонг овозидай янграб туради. Бинобарин бу овозга қулоқ осиб, элга, ватанга самимий хизмат қилиш ҳар бир инсоннинг олий бурчидир. Ана шунда Истиқлол томири теранлашиб, мустаҳкамланиб бораверади.

Атоқли адиб ва публицист Абдурауф Музаффарзода ''Садойи Туркистон'' газетасида 1914 йилда ёзган ''Шукр ва рижо'' ташаккурида Комилбек ва Каримбек Норбековларни ''Тошкентнинг машҳур тараққийпарвар ва фикрли зотлари'' деб атаган эди. Бинобарин, улар маданиятимиз тарихида ана шундай инсонлар сифатида қоладилар ва доимо тилга олинадилар, деб ўйлайман. Улар бу ҳуқуққа ўзларинигг эзгу ишлари билан эришганига шак-шубҳа йўқ. Охиратлари обод бўлсин.

Сирожиддин АҲМАД

Суратларда:Каримбек НОРБЕКОВ,Комилбек НОРБЕКОВ дўстлари даврасида (1916 йил) ва Фахриддин КОМИЛОВ

ЖАСОРАТ МАЙДОНИ

''ТУРКИСТОН''НИНГ БУХОРО НЕФТНИ ҚАЙТА ИШЛАШ ЗАВОДИ ҚУРИЛИШИДАГИ МУХБИРЛАР ТАЯНЧИ ХАБАР БЕРАДИ

Ўтган йилнинг ёзида Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи қурилиш майдонида кўргазмали лавҳа пайдо бўлган эди. Унда ҳар куни эрталаб иншоотнинг ишга туширилишига неча кун қолгани қайд этила бошлади. Ўшандан буён ўзига хос бу ''тақвим'' лавҳасидаги кунлар тобора камайиб бораётир. Фойдаланишга тахт қилиб қўйилган ўндан зиёд қурилма ва мосламаларда назорат-ўлчов ҳамда автоматик асбоб- ускуналар синовдан ўтказилмоқда. Мураккаб технологик жараёнларни амалга оширадиган қурилмаларни синчиклаб текшириш лозим. Бир-бири билан мустаҳкам боғланган иншоотлар мажмуи соат каби бетўхтов ва аниқ, нуқсонсиз ишлаши керак. Назорат-ўлчов ва автоматика бўлинмаси мутахассислари 30дан ортиқ қурилма ва воситалар жиҳозланишини синовдан ўтказадилар. Бир қараганда бу оддий ишдай кўринади. Аслида жуда мураккаб жараёндир.

Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи ишга тушгач, йилига бир неча юз минг тонна газ конденсатидан етти турдаги ёқилғи маҳсулоти ажратиб олинади. Бу маҳсулотлар жаҳон бозорида харидоргир, рақобатбардош бўлишига ҳозирдан алоҳида эътибор берилмоқда. Шунинг учун ҳам фойдаланишга тахт қилиб қўйилган ҳар бир объект ҳар томонлама текширувдан ўтказилади. Апрель ойининг биринчи ярмида нефт ва ундан олинадиган тайёр маҳсулотлар қуйиладиган 5-10 ҳамда 20 минг тонна сиғимдаги резервуарлар фойдаланишга яроқли эканлигига қатъий ишонч ҳосил қилинди. Энг йирик резервуар-35 минг тонна нефтни сиғдира олади. Ўндан ортиқ ана шундай сиғимларда минглаб тонна нефт, хом ашёси сақланади. Демак, бажарилган ҳар бир юмуш сифатли, соз бўлиши зарур. Нуфузли комиссия томонидан газ конденсати ҳисоблаш маскани, турли ёқилғи маҳсулотлари ажратувчи қурилмалар, ёнғинга қарши ишлатиладиган сув тармоғи, азот-кислород станцияси, ҳимоялаш объектлари, тозалаш иншоотлари, фойдаланилган сувни қайта ишловчи, сув совутгич насос станциялари жиддий кўрикдан сўнг қабул қилинди.Электр алоқа тармоғи ҳам синовдан муваффақиятли ўтди.

Улкан корхонанинг юраги ҳисобланган асосий технологик жараёнлар амалга ошириладиган майдонда ҳам ишлар қизғин. Француз ва турк мутахассислари газни мувозанатлаштирувчи, тозаловчи ўндан зиёд миноралар қурилишини ниҳоясига етказдилар.

Завод ҳудудида 31 километр узунликдаги йўл ва йўлаклар қурилиши ва кўкаламзорлаштириш авжида. Қоровулбозорда мустақил юртимиз тарихида ёрқин из қолдирадиган мунаввар тонг отишига саноқли кунлар қолди.

КОРХОНАДА БИЛИМДОНЛАР ИШЛАЙДИ

Собиқ иттифоқ даврида маҳаллий ёшлар республикамиздаги техника олий ўқув юртларини битириб чиққан бўлсаларда, кўпгина соҳалар қатори нефть ва газ саноати корхоналарида ҳам четдан ''таклиф'' этилган мутахассислар асосий бўғинларда ишлашарди. Эндиликда бундай анъана барҳам топган.

Кейинги уч-тўрт йил ичида ўз билими, ташаббуси, мураккаб муҳандислик ишларини ҳал қила оладиган иқтидорли ёшлар сафи кенгайиб бораётганлиги яққол кўзга ташланиб қолди. Мамлакатимизнинг йирик иншоотида ана шундай замондошларимиз меҳнат қилади.

- Завод ишга тушгач, унда кимлар ишлайди ва мутахассислар етарлими?- деган савол кўпчиликни қизиқтириши табиий. Бу масалани завод қурилиши бошланган дастлабки пайтда ҳал этишга киришилган эди.

Нефтни қайта ишлаш корхонаси ишга туширилгач, унда мингдан ортиқ малакали мутахассислар меҳнат қила бошлади. Заводни бошқариш жараёнида иштирок этадиган мутахассислар дастлабки босқичда қуйидаги тартибда тўпланди: Ишга кирмоқчи бўлганлар рўйхатга олиниб, соҳалар бўйича гуруҳларга ажратилди. Биринчи галда олий ва ўрта махсус маълумотга эга, кам деганда 3-4 йил иш стажига эга бўлганлар танлаб олинди. Шундан сўнг нефть ва газни қайта ишлаш корхоналарида ишлаган, унинг технологиясини билган, назорат-ўлчов асбоблари ҳамда автоматикадан хабардор ва уларни ишлатишни биладиганларга эътибор берилди. Бу ҳаммаси эмас. Завод Франциянинг ''Текнип'' фирмаси технологияси асосида ишлайди ва заводда ишлайдиган ҳар бир киши ана шу мураккаб технологияни билиши, уни ўзлаштириши лозим. Иккинчи босқичда фирманинг ''Ипдекс'' бўлими мутахассислари томонидан тайёрланган дастур ҳамда кадрларни танлаш ва тайёрлаш бўйича шуғулланувчи гуруҳ суҳбатидан ўтганлар ишга киришга муваффақ бўладилар. Шундай қилиб, Муборак, Шўртан газни қайта ишлаш заводи, Бухоро ва Фарғонадаги ўқув юртлари ҳамда нефтни қайта ишлаш заводидан ёшлар сараланиб олинди. Синов суҳбатларидан ўтган мутахассисларнинг бир гуруҳи турдош нефтни қайта ишлаш заводига малака оширишга жўнатилган бўлса, асосий бўғинраҳбарлик ишларида ишловчилар эса Францияга ўқишга юборилди.

Жаҳон андозалари асосида ишловчи иншоотда ходимлар шу тариқа танлаб олинган. Мақсад-корхонада ишловчилар билимдон, ўз соҳасини мукаммал билиши, мураккаб технологик жараённи бошқара олиш қобилиятига эга бўлишлари керак. Айни пайтда танлаб олинган мутахассислар заводнинг қурилиш жараёнида иштирок этиб, назарий билимларини амалий тажрибалар билан мустаҳкамлаб бормоқдалар. Француз мутахассислари раҳбарлигида ўқув машғулотлари мунтазам ўтказиляпти. Ўзбек йигитлари завод дастгоҳларини бошқарадиган дақиқалар яқинлашмоқда.

ЮРТ ШУҲРАТИНИ ЯРАТАЁТГАНЛАР

Қурувчилик— шарафли касб. Завод қурилиши майдонларида қурувчилар бажараётган иш кўлами жуда катта ва хилма-хил. Юзлаб бинолар, иморатлар, иншоотлар улар қўлидан сайқал топмоқда. Бутун мамлакат бунёд этаётган нефтни қайта ишлаш корхонасидаги асосий юмуш ана шулар зиммасида. Республикамизнинг ўнлаб қурилиш ташкилотлари қатори, ''Бухороқурилиш'' ҳиссадорлик жамияти бинокорлари йирик иншоотда баракали меҳнат қилиб, заводни белгиланган муддатда ишга туширишга астойдил бел боғлаган жамоалардан ҳисобланади. Жамиятнинг 2 мингдан ортиқ қурувчи, ишчи-техник ходимлари уч йилдан буён улкан завод қурилишига сафарбар этилган. Ҳиссадорлик жамияти бош муҳандиси Р. Раҳматовнинг айтишича, жамоа аҳли қатор йиллардан буён вилоятнинг энг муҳим қурилишларида иштирок этиб келаётир.

- Биз бунёд этган бинолар халқимиз фаровонлигига хизмат қилаётган бўлсада,-дейди Расул Раҳматович, Қоровулбозордаги ишларимиз ўзига хос аҳамиятга эга. Дарҳақиқат, ушбу жамоага заводдаги 34 объектда бинокорлик ишлари топширилган.

Жамоа аҳли ҳозирга қадар ошхона, қозонхона, таҳлилхона, 5та трансформатор станцияси, маиший хизмат бинолари, ўт ўчириш депоси, 15 километр узунликдаги канализация тармоқлари, узоқ масофага чўзилган деворлар, заводни ҳимоялаш тармоқларини қуриб битказдилар. Заводга узлуксиз электр манбаи етказиб берувчи станция ҳам қурувчилар қўлидан чиққан. Нефтчилар қўрғонида ҳам жамият аъзолари талайгина юмушларни адо этадилар. 8та 5 хонадонли иморат қуриб битказилди. Савдо дўконлари, спорт соғломлаштириш мажмуи, ''тез ёрдам'' маскани, болаларга мўлжалланган махсус майдончалар, 14та коттеж қурилиши тезкорлик билан олиб борилмоқда.

Қурилиш майдонларида фидокорона меҳнат қилаётган дурадгор Салим Сотиболдиев, Неъмат Қудратов, пайвандловчи-монтажчи Азамат Самадов, Валерий Филипов, ғишт терувчи Носир Аҳмедовларни шу куннинг қаҳрамонлари десак хато қилмаган бўламиз. Мақсуд Воҳидов етакчилик қилаётган ёшлар бригадасини эса ҳиссадорлик жамиятининг илғорлари сифатида тилга олишди.

Маҳмуд Мухторов, Облоқул Бобоқулов, Шаҳриёр Ҳакимов, Шодмон Ёдгоров, Хайрулло Ҳамроев, Кенжа Ҳақмуродов каби ёшлар жасорат майдонида юртимиз келажаги порлоқ бўлишига астойдил ишониб тер тўкаяптилар.

Бундай ёшларни нафақат ''Бухороқурилиш'' ҳиссадорлик жамиятида, балки завод қурилишида иштирок этаётган барча жамоаларда кўплаб учратиш мумкин.

Баҳром СОЛИЕВ

Ташриф

ЯНГИ ВА ЯНГИ, ХИЛМА-ХИЛ...

Тез кунлар ичида юртимиз шаҳарлари бўйлаб дунёга машҳур ''Кодак'' фирмасининг қизиқарли таништирув дастурлари бошланади. 12 метрлик махсус ''Кодак-Экспресс'' юк машинасига ўрнатилган замонавий лаборатория ва ускуналар орқали ''Кодак''нинг энг сўнгги, мўъжизавий ютуқлари намойиш этилади. Ўтган йили дунё мамлакатлари бўйлаб қилинган ана шундай таништирув сафари муваффақиятли якунланган эди. ''Кодак-Экспресс''нинг бу галги йўналиши эса Ғарбий Европа мамлакатларидан сўнг тўппа-тўғри Ўзбекистонга бурилди. Малакали мутахассислар кўҳна ва сарғайган суратларингизга янги ранглар жилосини бахш этиш, исталган фотосуратни бир лаҳзада негативсиз катталаштириш, унга зарур ўзгартиришлар киритиш ва шу каби бошқа буюртмаларни бир зумда адо этадилар. Қисқаси, сиз ''Кодак-Экспресс'' суратлари ҳақиқий қувонч бағишлашини ҳис этасиз.

Шуни айтиш керакки, жаҳонга машҳур чет эл фирмаларининг юртимизга бўлган қизиқиши тобора ортиб бораяпти. Пойтахтимиздаги ''Фокус'' қўшма корхонаси билан ҳамкорликда уюштириладиган таништирув сафари 12 июль куни Бухоро шаҳридан бошланади. Шундан сўнг ''Кодак-Экспресс'' мўъжизалари намойиши Самарқанд, Тошкент ва Фарғона шаҳарлари бўйлаб давом этади.

Чарос ҒИЁСОВА

Умр савдоси

ЭРТА КЕЛИН ТУШИРИШ

Қадим- қадимдан туркий халқлар орасида бир ажойиб анъана бор. У ҳам бўлса қиз бола туғилганидан бошлабоқ ҳамиша одоб, ҳаё доирасида сақланиши, унга алоҳида эътибор берилиши, иложи борича юмшоқ муомалада бўлишдир. Уларга айниқса, ёшлигидан ҳовли супуриш, идиш-товоқ ювиш ёки бўлмаса, оддий қилиб айтганда, овқатланишдан аввал ва кейин қўлларга сув қуйишдек кичик амалларни ўргатиб бориш ижтимоий ҳаётимизда қанчалар катта аҳамиятга эга эканлиги ҳеч қайсимизга сир эмас. Жажжигина қизча қўғирчоғини тинимсиз эркалатганини, асраб-авайлаганини беихтиёр кўриб қолсак, чексиз қувонишимиз, юракларимиз ҳою ҳавасларга тўлиб-тошиши ҳам табиий. Чунки аёл ўз фарзандини ардоқласа, бу турмуш ўртоғига нисбатан меҳри кучли дегани, турмуш ўртоғини севдими, шубҳасиз, ҳаётга, оилага, барча яқинларига ҳурмату садоқатлигидадир.

Аммо...эркаклар-чи? Эркаклар дунёсида нима гап? Ахир ҳар бир саволнинг, аниқроғи, мурувватнинг бутунлай жавобсиз қолиб кетиши адолатдан эмас-ку!..

Фарғонанинг кичик қишлоқларидан бирида яшайдиган А. ва М. лар бир-бирларини жуда қаттиқ севишган. Кейинчалик турмуш ҳам қуришди. У вақтларда келин бўлмиш бор-йўғи 16 ёшда эди, халос. Йиллар ўтди. Улар ҳамон бир-бирининг кўзларига ўткир муҳаббатга тўла нигоҳ билан боқишар, еру кўкка ишонмас, ҳамма бу икки "ошиқ-маъшуққа" фақат ҳавас билан термулиб қоларди. Орада бир ўғилли ҳам бўлишди. Лекин фарзандлари мактаб ёшига етганда, М. тасодифан оғир касалга чалиниб, тўшакка михланиб қолди. Бироз муддат ўтиб тилдан - сўзлашиш бахтидан бенасиб бўлди. Оила, рўзғор ташвишлари, қолаверса, беморнинг уззукун парвариши А. нинг зиммасига тушди. Аввалига у ҳеч нарса сезмагандек ҳамма юмушларни астойдил адо этди. Жуфти ҳалолини ҳам илгаригидай севишни, ҳурматлашни, унинг иссиқ-совуғидан тинимсиз хабардор бўлишни канда қилмади.

Афсуски, орадан олти ой ўтиб аҳвол тамоман бошқача тус ола бошлади. А. ҳамма нарса "жонига теккани"ни рўкач қилиб, ота-онасининг олдига тез-тез кетиб қоладиган, касал хотинини бесабаб силтаб ташлайдиган, кейинчалик эса, ҳаёсизларча уйига бегона аёлларни олиб келадиган одат чиқарди. Номус азобига чидолмаган хотин охир-оқибатда, тилсиз бўлса-да, эрини имо-ишоралар билан ҳайдаб солишга мажбур бўлди. Тўғри, у ҳеч кими йўқ уйда хору зор бўлиши мумкин эди. Яхшиямки, бахтига қўшнилари бор экан. Улар навбати билан бу аёлни ўз эридан ҳам минг чандон зиёда қилиб, ҳанузгача парваришлаб келишмоқда. Айнан шу лаҳзаларни кутиб юрган "эр" эса зудлик билан бошқага уйланиб олди... Бир ой ўтар-ўтмас "янги куёв" негадир ёлғизланиб қолди... Дарвоқе, эшитишимча унинг собиқ хотини аста-секин яна аслига қайта бошлаган эмиш. Яратганга шукр...

- Қизиқ, биз ўзбекларнинг қон-қонига сингиб кетган, яъни йигит-қизларни жуда эрта рўзғор ташвишларига кўмиб қўйишдек хунук одат ана шундай натижаларга олиб келмаяптимикан?...

Бу хусусда хожикентлик Гулжамол ая қуйидаги мазмунда куюниб сўзлайди : "Менинг икки нафар қизим бор. Ёшлигидан уларнинг туриш-турмушига алоҳида эътибор бердим. Уларни тарбиялар эканман, шубҳасиз, олам-олам яхши ниятларни дилимга тугдим. Қизларим келажакда ўқиса, оз бўлса-да мустақил мулоҳаза юрита оладиган,турмушнинг аччиқ-чучукларига бардошли инсонлар бўлиб етишса, дедим. Лекин, мана, улар 16 га қадам қўйибди ҳамки, остонадан совчи узилмай қолди. Узатиб қўя қолсаммикан, десам, қизчалар ҳали ҳаётга айтарли тайёр эмас. Кўзимни чирт юмиб, иккаласини ҳам маълумотли қилай десам, вақт ўтиб уларнинг назардан қолиб кетишидан, атрофдагиларнинг ортиқча гап-сўзларидан қўрқаман"...

Ҳа, аянинг гапларида жон бор. Биз азалдан шунақа халқмиз. Балоғатга етиб-етмаган қизларни сираям ўз ҳолига ташлаб қўёлмаймиз. Иложи борича тезроқ келин қилиб узатишга интилаверамиз. Уларнинг етарли маълумот, касбга эга бўлиши, ҳақиқий ҳаётга ўзларини обдон тайёрлаб олиши, тиббиёт тили билан айтганда эса, том маънодаги оналик имкониятларини вужудларига тўлақонли мужассам эта билишлари тўғрисида ўйлаб ҳам кўрмаймиз. Севги ёки бунинг негизида пайдо бўладиган янги оилани фақат ширин ҳиссиётлардангина иборат деб тушунган ўсмир йигит-қизлар, охир-оқибатда, бир-бирларининг "кушанда"ларига, қолаверса, ижтимоий жабҳанинг энг бахтсиз кишиларидан бирига эврилиб қолишлари мумкинлигини тасаввур ҳам эта олмайдилар-ку, ахир!...

Биз турмушдаги ана шундай муаммоларимизни буткул бартараф этишимиз, ёшлар келажагини узил-кесил фаровонлик, тотувлик, кучли меҳр-оқибат даражасига етказа олишимиз учун Европа ижтимоий маданиятининг баъзи бир ўзбекона анъаналаримизга мос келадиган томонларини чуқур ўзлаштиришимиз кераккa ўхшайди...

Европада йигит-қизлар энг аввало бир-бирига астойдил кўнгил қўйишдан олдин ўзи танлаган инсон билан тинч, бахтиёр яшаб кета олиш-олмаслиги, уни юракдан сева билиши ёхуд йўқлиги тўғрисида чуқур мулоҳаза юритар эканлар. Бу хислатларга ҳақиқатан ҳам эга бўлиш имкониятини ўзида астойдил ҳис эта олган тақдирдагина никоҳга мойиллик билдираркан.

Кўриниб турибдики, бу даражада мулоҳаза юрита олиш кўлами фақат 20-25 ёш оралиғидагина кечиши мумкин. Қизларимизни ойларга, юлдузларга қиёслаш, севиш, ардоқлаш, ҳатто уларга дунёни бахшида этиш жуда ҳам осон. Лекин ҳамма ҳавас этса арзигулик ота-оналар бўлиш ўта мушкул тилсимотдир. Шунинг учун ҳам, айниқса, қизлар тақдири хусусида қаттиқ қайғура оладиган ҳар бир виждонли инсон "умидлар водийси"да узоқ вақт эринмасдан сайр этиши, ундаги мавжуд сўқмоқларнинг барчасини обдон ўрганиши керак бўлади.

Олимжон ҲАЙИТ

Кўнгилга ташриф

"МУСТАҲЗОД"НИ КУЙЛАСА...

Унинг ёқимли овози сеҳридан назаримда, олам бир нафас тин олиб, қушлар ҳам сўзлагувчи қасрлар қароргоҳини сарсари кезаётгандек, тоғлар эса қадимий бир эртак сўйлаётгандек, кўкдаги ҳилол эса оҳангга маҳлиё бўлиб, бу мафтункорлик сирини изҳор этаётгандек...

Қўшиқ сеҳрига бу қадар ошно қилиш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келавермайди. Айниқса, халқимизнинг мумтоз мақом йўлидаги қўшиқларини тингловчига маъқул қилиш учун фақат меҳнатнинг ўзи кифоя қилмайди. Туғма қобилият, овоз кучи, сеҳр ва жозиба уйғунлиги ҳам зарур. Бу уйғунликни Каримжон Ҳикматовнинг қўшиқларида тўла ҳис этиш мумкин.

Санъаткор фақат тинимсиз ижод туфайлигина бошқаларга руҳий озиқ бериши мумкинлигини Навоий : "Кўнгил хуш оҳангдан қувват, руҳ эса хуш овоздан озиқ олади" ("Маҳбубул-қулуб")дея алоҳида таъкидлайди.

Дарҳақиқат, хонанда овозида тингловчининг қалбини тўлқинлантирувчи сеҳр бўлмоғи зарурки, агар бу қувват бўлмаса, у ўз мухлисини топа олмайди.

Мен Каримжон Ҳикматов қўшиқларидаги жозиба сирларидан бирини унинг ота-онасидаги санъатга бўлган алоҳида меҳр-муҳаббатдан деб биламан. Дадаси Раимжон тоға ва онаси Хосиятхон аялар ёш Каримжонни санъатга йўллаган илк устозларидир. Раимжон тоға ғижжакда куй чалганида Каримжон алланечук бўлиб кетар, Хосиятхон аянинг сеҳрли қўшиқлари эса унинг қалбида янги-янги илҳом оламларини очарди.

Ўшанда иккинчи синфда ўқир эди. Ҳабибий сўзи билан "Ватан" деб номланувчи қўшиқни ижро этиб, Каримжон санъат байрамида ҳакамлар ҳайъатининг энг юқори баҳосини олди. Ёш қўшиқчи туманда ташкил этилган "Гулноз" ашула ва рақс ансамблига ҳам қатнашиб, у ерда устози Мўйдинжон Манноновдан қўшиқ айтиш йўлларини мукаммаллаштириб борди. Йиллар ўтиб, туман маданият уйининг директори бўлди.

Ижродаги маҳоратни сезган вилоятдаги санъат пешволари Каримжонни Фарғона вилоятлараро филармонияга ишга таклиф этадилар.

Каримжон тинимсиз меҳнатлари, ижодий изланишлари ва машқлари натижасида Фарғона, Наманган, Андижон ва Ўш туманларидаги меҳнаткашлар меҳрини ҳам қозонади.

Каримжоннинг филармонияда эндигина иш бошлаган кезлари эди. Зебо Ғаниева номидаги ансамбль таркибида Галия Измайлова, Гавҳархоним Раҳимова, Коммуна Исмоилова, Розия Каримова, Тамарахоним каби машҳур халқ санъаткорлари водийга хизмат кўрсатгани келади. Тамарахоним вилоятдаги ҳофизлар ичида Каримжонга алоҳида муҳаббат билан қарайди. Тамарахонимдек санъаткорнинг диққатини тортиш учун кишида эса албатта қандайдир салоҳият бўлиши керак. У Тамарахоним билан бирга 40дан ортиқ концертларда водий бўйлаб қўшиқ куйлади. Улар биргаликда куйлаган "Наҳори нашта", "Яллажоним", "Ялла" каби дуэтлар томошабинларнинг алоҳида олқишларига сазовор бўлди.

Тамарахоним Каримжонга, "Мустаҳзод" ни қайта-қайта куйлатарди. "Сен шу қўшиқни куйласанг нимагадир Маъмуржоннинг нафаси келади", дея Маъмуржон Узоқовни тез-тез эсларди. Каримжон ижро этган "Мустаҳзод" ва "Жонон бўламан деб" яллаларига Тамарахоним бутун вужуди билан, ёниб ўйнар эди.

Ўзбекистоннинг фидоий санъаткор аёли Тамарахоним Каримжон учун катта-катта ижодий давраларда оқ фотиҳалар олиб берар эди.

"Тошкентдаги Халқлар Дўстлиги саройидаги катта йиғинлардан бири эди, - дея эслайди Риштон тумани маданият бўлими мудири Нўъмонжон Мақсудов,- Каримжон "Эй,нозанин" деб бошланувчи қўшиқни ижро этганда, назаримда бутун зал сел бўлди. Республиканинг турли вилоятларидан келган санъаткорлар Каримжоннинг маҳоратига тан бериб, узоқ вақт қарсаклар билан олқишлаб турдилар".

Ҳа, Каримжон Ҳикматов бутун умри давомида ўз санъати билан халққа хизмат қилиб келмоқда. Унинг қўшиқлари ичида "Кўча боғи иккинчи", "Оҳиста", "Бу гулшан соз...", "Ёр истаб", "Фиғоним", "Ушшоқ", "Самарқанд Ушшоғи", "Тошкент ироқи" каби юзлаб халқ севиб тинглайдиган қўшиқлари бор.

Каримжон Ҳикматов кўпинча мақом йўлида куйлар экан, унинг ўзи бу ҳақда шундай дейди:«Мумтоз қўшиқчилигимиз анъаналарини ёшларга етказиш ва халқ руҳиятидаги қадимий гўзал оҳангларни сақлаб қолиш биз санъаткорларнинг муқаддас бурчимиздир».

Каримжон аканинг санъатини нафақат Ўзбекистонда, балки чет элларда ҳам мухлислар тан оладилар.

Айниқса, 1988 йил Афғонистоннинг бир қанча вилоятларида куйлаган қўшиқлари санъат шинавандаларининг олқишига сазовор бўлган.

Халқ хизматига камарбаста, санъат фидойиси, Фарғона филармониясининг катта ҳофизи Каримжон Ҳикматовнинг овози қадим юртимиз оҳангларини замонамиз нафасига жўр қилаверсин.

Маликжон БОБОРАҲИМОВ,
Фарғона Давлат Университети доценти

ЁЛҒИЗЛИК

Кимлардир ёлғизликдан қўрқади. Кимлардир ёлғизлик истаб қолади. Кимлардир унинг сиртмоғидан чиқмоқ учун умрини хазон этганини билмайди. Баъзан ёлғизликдан қўрқсам, баъзида уни шунчалик қўмсайманки...

Аслида, инсон тирик бўлиб, у ҳақда ҳеч ким қайғурмай қўйсагина ёлғиз қолади. Гоҳи ота-онаси, дўстлари бўла туриб, киши ўзини ёлғиз сезади. Ўша пайтларда мен фақат хаёлларимгагина суянаман. Улардан руҳан озуқа олиб, улар билан овунаман.

Гоҳида :
Қуръон қўлларимга бериб руҳимни,
Осмонга талпиндим, юлдуз қизғонди.
Гоҳида :
Бир фаришта атаб қўйиб дўстимни,
Мен унга талпиндим, бироз қизғонди.
Гоҳида :
Ариқлар лабида ҳасратим тўкиб,
Ариққа талпиндим, ялпиз қизғонди.
Гоҳида :
Севгилим исмини кўнглимга солиб,
Висолга талпиндим, бир қиз қизғонди.

Гоҳида мен ҳақимда одамлар "фалончининг якка-ю ёлғиз қизи" деганларини эшитиб қоламан. Йўқ, мен ёлғиз эмасман:

Мен ёлғизман,
Йўқ, ёлғизмасман-
Кўкдаги моҳ
одам бўлади.
Юлдузчалар бўлади
синглим.
Ота-онам -
мевали боғим.
Укаларим -
суянган тоғим.
Ва йўлдошим -
маъсума кўнглим,
бўлади.

НАСИБА.

МУСОФИР

Лекция тугади. Кўчага ошиқасан. Ўша келишилган жойда У сени кутиб туради. Сочлари тим қора, кўзлари эса оҳуникидек. Юрагинг хапқириб бўғзингга келаётгандек.

Ҳув, ана, автобусдан тушиб ўша ваъдалашган жойга - анҳор бўйига қараб келяпти.

Кўзлар тўқнашади... Лек узоқ тикилиб туришга уялгандай, ўқтин-ўқтин ерга, атрофга қараб қўясизлар. Сув бўйидаги курсига оҳиста чўкасиз. У ёқ бу ёқдан гаплашасиз. Сўнг секин туриб музқаймоқ кафеси томон юра бошлайсиз. Суҳбат хиёл қизий бошлайди."У" тез-тез соатига қараб қўяди. Бу унинг вақти тугаётганидан далолат беради. Яна сув ёқалаб бекат томон юрасизлар. "Қани энди автобус кечикиб келса". "У" билан бўлган ҳар бир дақиқа, ҳар бир сонияни ушлаб қолгинг келади-ю, имконият сенинг қўлингда эмас!

Автобуснинг қораси кўринади. Ширин энтикиш билан "У"нинг қўлини "хайр" дегандек сиқиб қўясан. Яна нигоҳлар бир-бирига дуч келади. У кипригини қоқиб қўйганча, автобусга чиқиб кетади. Автобус қўзғалади. Унинг кетидан узоқ тикилиб қоласан.

Ҳар куннинг шундай ўтаверади. Аммо бу кунлар омонат. Тез орада ёзги таътил бошланади. "У" билан вақтинча кўришолмайсан. Қишлоққа - ота-онангнинг бағрига қайтишинг зарур. Бекатда ўз ўйларинг билан узоқ туриб қоласан.

Ётоққа қайтасан. Ҳамхонанг футболга кетганини ёзиб, эшикка қистириб кетибди. Хонага кирасан. Стол устида яримта бўлка нон. Чой қайнатишга ҳам эриниб, чойнакда қолган совуқ чой билан икки бўлак нондан ейсан-да, каравотга чўзиласан. "У"ни ўйлаб кетасан. Уни севишингни ҳам, севмаслигингни ҳам билмайсан чоғи. Хаёллар оғушида бўлиб уйқуга кетасан.

Бир маҳал туш кўрасан. Тушингга қишлоғингнинг тупроқ кўчаларию, уйинг эшиги остидаги тут дарахти киради. Эрта тонгда онанг тандирдан иссиқ, бўрсилдоқ нонларни узиб дастурхонга қўяётганмиш. Дастурхон атрофида отанг, бувинг, аканг, сингилларинг...

Сен кичик тоғорачада катта-катта оқ тутларни олиб келиб қўйибсан. Онанг пиёладаги қаймоқни сенинг ёнингга суриб "Ол, иссиқ нон билан е " дея илинаётганмиш. Нимагадир у арвоҳдек оппоқ кийимга ўраниб олган.

Чўчиб уйғониб кетасан. Ҳамхонанг сенинг тушингдан бехабар пиш-пиш ухлайди. Тонг ҳали отмабди. Нимқоронғулик юрагингга соғинч ҳисси солади. Негадир энди "У"ни эмас, қишлоғингни, охирги пайтда касалликдан чиқмаётган онангни эслаб кетасан.

Кўзларингдан ёш сизиб чиққанини ўзинг ҳам сезмай қоласан...

Азиза СОЛИҲ

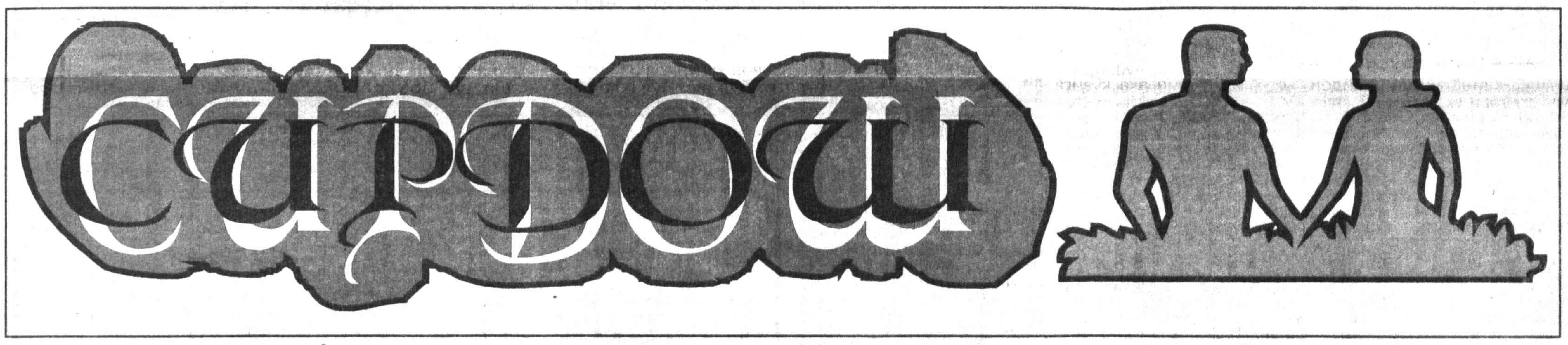

ШАПАЛОҚ ЕГАН... АМАЛДОР

Ҳамон эсимда. Ўқувчиларнинг ширин, тотли дамлари эди. Бир куни химия муаллимимиз сал бўшангроқ синфдошимга «доскага чиқ», деди.

Табиатан ювош, қитмирликни билмайдиган, ёлғон-яшиқ сўзларни оғзига олмайдиган бечора синфдошим чурқ этмай тураверди.

— Нима оғзингга талқон-палқон солиб олганмисан?

Бўйи теракдай сўррайиб кетган, қўллари таёқ каби ғадир-будир ўсмир ошнамиз эса худди музлаган каби қимир этмай турарди.

— Дарсни тайёрламай кепсанда, галварс. Сен одам бўлмайсан! Келажакда сендан даллол ҳам чиқмайди!

Нимадир тарс этиб кетди. Бу товушдан уйқусираб ўтирган болалар сергак тортиб қолишди.

Муаллим синфдошимнинг қулоқ-чакаси аралаш шапалоқ тортиб юборган эди. Бола бечора қип-қизариб , азбаройи ўқтиувчининг ҳурмати учунми индамасдан партага бориб ўтирди.

Орадан анча йиллар ўтди. Яқинда ўша синфдош дўстимизни тасодифан учратиб қолдик.

— Э, химия домланинг тарсакиси эсингдан чиқмабди, туппа-тузук одам бўлибсанку? — Унга ҳазиллашди синфдошларимдан бири. У «Мерседес» машинасидан тушиб келар экан, шундай деди.

— Ҳа, ошна, ёшликдаги давр эсдан чиқармиди? Лекин, гапнинг очиғи, болага фақат қизиқишига қараб дарс ўтган маъқул экан. Эҳтимол ўша муаллим мендан ҳеч қачон химия бўйича мутахассис чиқмаслигини хаёлига ҳам келтирмагандир?

Собиқ синфдошим университетда адабиёт соҳасида ўқиган, айни пайтда катта бир мансабнинг жиловини тутиб турган экан. Балки,ўша шапалоқ тортиб юборган, «сендан ҳеч қачон одам чиқмайди» деган муаллим бу собиқ ўқувчисининг кабинетига бош суқиш учун кун бўйи овора бўлар? Демак, ҳар бир болани қобилияти, унинг ўзига хос истеъдоди йўналишига қараб тарбиялаш, ўқитиш зарур экан.

Ж. ХУШБОҚОВ

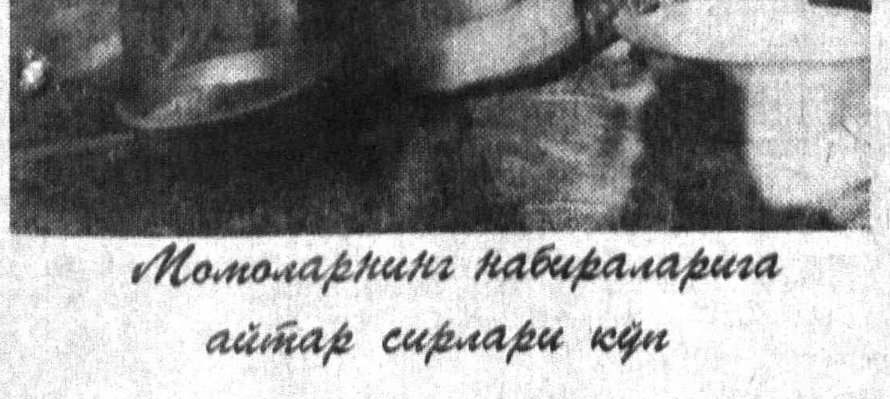

Момоларнинг набираларига айтар сирлари кўп

ҲИЖРОН

Соғинчлар уммонида ғарқ бўлса кўнглинг,
Ҳижрон аламидан ўртанса дилинг.
Фироқ ёндирган тунларинг бекор,
Кутган ёринг, билки бевафо дилдор.

Саҳрода сувсиз қолди гўёки кўнглинг,
Кутарсан самовий сарҳадлар сеҳрин.
Кутганинг бесамар гўё бир сароб,
Нотавон ишқ дардин унут, моҳитоб.

* * *

Сўнгги сафар узлатин ломакон этди онанг,
Эшиги йўқ, туйнуги йўқ ерни макон этди онанг.
Бир калима дуо ила ҳазин руҳин каҳкашон эт,
Гўрларин нурга тўлдир, ётар масканин нурафшон эт!

* * *

"Дунёда қолмади, кўрмаган нарсам!"
"Кўрдим,деб гердайма,на кўрибсан?-кам!"
Бировнинг кўнглини овлай олдингми?
Инсоннинг қалбидан борми кенг олам?!

МАҲФУЗА.

БАҲОР ЁМҒИРИ ИЛА КУТАМАН !

Ҳар гал баҳор ёмғири менга ҳаётимдаги энг ўчмас хотираларимни бот-бот ёдимга солаверади. Ана, бир зумда кўк юзини булут қоплади. Гўёки, юрагимни ёритмоқчи бўлгандек, чақмоқ ҳам чақнади. Мен эса ям-яшил майсалар устига ўтирганча хаёлга чўмаман.

Ўшанда ҳам баҳор эди. Сим-сим этиб ёмғир ёғар, биз эса чучмома териш билан овора бўлиб, ёмғир ёғаётганини ҳам сезмасдик. Чунки, муҳаббат оғушида сармаст эдик.Ўша куни уст-бошимиз шалаббо бўлиб, қайтгандик.Эҳ, баҳор ёмғири...

Илк учрашган онларимиз, ўшанда ҳам шаррос ёмғир қуйганди. Ёмғирдан қочиб, чинор тагида узоқ қолиб кетдик. Сўзсиз бир-биримизга тикилиб ўтиравердик. Гўёки, бизларнинг аҳволимизга кулаётгандек, ёмғир ҳам тина қолмасди. Ўшанда сен журъат қилиб "Мен сени, мен сени..."- дея эндигина гап бошлагандинг ҳамки, "Гапирма" дегандек чақмоқ чақди. Мен эса қўрқиб кетдим. Иккаламиз ҳам қишлоққа қараб югуриб кетдик.

Хизматга чақиришди. Мен эса ўзимни қўярга жой тополмасдим. Ўша чинор тагида хайрлашдик. Йиғламайман дегандим. Афсус, ўзимни қўлга ололмадим. Сен бўлсанг ҳазиллашиб "Кўз ёшларинг худди ўша булутлар тўккан кўз ёшларга ўхшайди. Ҳали-вери тинмаса керак", дея кулдинг.

Сен шу кетганча қайтмадинг. Мен эса ҳар гал интиқлик ва интизорлик билан баҳор ёмғири ила сени кутаман, азизим! Розиман, бир умрга ёмғир остида қолишга, фақат сен келсанг бас!

Хонбиби Ҳиммат қизи

Кўзмунчоқ

Ровийлар ривоят қиладиларки, Оллоҳ Таоло лойдан одамни яратиб, жонга танга кир, деб буюрибдилар.

Уч бор буюрилганда ҳам жон жисмга киравермайди. Шунда найнинг хониши эшитилибди. Найдан таралаётган куйга маст бўлган жон, одамнинг вужудига сингиб кетибди.

Бу албатта ривоят, лекин ҳар қандай афсона замирида қайсидир маънода ҳақиқат ётади. Агар Хоразм "Лазги"сига эътибор берсангиз, юқорида келтирилган ривоятнинг айнан ўзига ўхшаш манзаранинг гувоҳи бўласиз.

Бугун биз ривоят сўзламоқчи ёки "Лазги" ҳақида фикр юритмоқчи эмасмиз. Балки ўзбек рақс санъатига кириб келаётган ёш истеъдодлардан бири ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

Куй, қўшиқ, рақс агар булар мужассамлашса, инсон қалбидаги нозик торларни ҳам чертишга қодир.

Мақоламиз қаҳрамони санъат оламига эндигина кириб келаётган, миллий рақс санъатимиз фидойилари Тамарахоним, Мукаррама Турғунбоева, Маъмура Эргашевалардек бўлишни орзу қилиб, шунга интилиб яшаётган Нодира Султонова.

У 1978 йилда Қирғизистоннинг Ўш вилоятида туғилган. Болалиги Тошкентда ўтган. Нодира очиққўнгил, истараси иссиқ, соддагина, киришимли қиз.

"РАҚС ДЕБ ОИЛАДАН ВОЗ КЕЧОЛМАЙМАН"

- 8-синфда ўқиб юрган кезларимда мактабимизда "Рақслар гулдастаси" деб номланган танлов эълон қилинди. Мени ҳам таклиф этишди. Болалигимда ўзимча хоразмча рақсларни ижро этиб юрардим. Ўзимни синаб кўриш мақсадида танловга қатнашдим. Кейин мактабларaро ўтказилган кўрикда ғолиб чиқиб, имтиёзли диплом билан тақдирландим. Аста-секин рақсга меҳрим орта борди ва бу мени маданият олийгоҳига етаклади. Ҳа, айтгандай кўрикда берилган диплом ўқишга қабул қилинишимда катта имконият яратди.

- Нодира, кўпчилик ота-оналар қизларининг раққоса бўлишига рухсат беришмайди. Сизнинг ота-онангиз бу қизиқишингизга қандай қарашган?

- Дадам санъатни қадрлайдиган инсон ва бунга албатта тўғри ёндашди. Лекин тўғрисини айтиш керак, ойим аввал норози, кейинчалик, менинг астойдил қизиқишимни англаб, рози бўлдилар. Барибир уларни тушунаман. Чунки ҳар қандай ота-она ҳам фарзандининг келажагини, тақдирини ўйлайди. Балки, бу санъат турининг машаққатли эканлигини мендан кўра юз баравар кўпроқ англаб, шу қийинчиликларга юзма-юз бўлишимни истамагандирлар. Энг асосийси — улар менга ишонишади. Мен ҳам шу ишончни оқлашим керак.

- Сизнинг устозингиз ким?

- Менинг биринчи устозим Гулираъно Ҳамроева.

- Ойнаи жаҳонда турли қўшиқ, клипларда кўриняпсиз...

- Биласизми, клиплар одамни тез танитади. Лекин танилар эканман, деб ҳар хил бўлмағур клипларга ҳам тушавермаслик керак. Масалан "Хўжа", "Болалар", "Ал-Вакил" гуруҳлари яратаётган клипларга. Қўшиқларида маъни йўғу, раққосалари ўзбекча миллий либосларни кийиб олиб, концерт залларида ўйнашларини кўрсам, жаҳлим чиқади.

- Кимлар билан ҳамкорликда ишлаяпсиз?

- Охунжон Мадалиев билан 7 та қўшиққа мослаб чиқишлар қилдим. Рақслар ҳам ўз навбатида миллийлик руҳи билан суғорилган.

- Нодира, кўпчилик раққосалар билан тўйлардаги отарчилар ўртасидаги фарқни билишмайди. Уларнинг ўртасидаги фарқ нимада кўринади?

- Ҳақиқатдан ҳам кўпчилик бу иккита оламни битта қарич билан ўлчайди. Лекин аслида-чи?...

Раққоса бўлиш осон эмас, унинг ҳар бир имосида маъно бўлиши керак. Қуруқдан-қуруқ рақсга тушиш эмас, балки куй-қўшиққа сингиб кетиш, ундаги сеҳрни ҳис қила билиши керак. Ҳақиқий раққоса буни ҳис этиб, рақсга тушади. Энди тўйлардаги отарчи-ўйинчиларга келсак, бараллa айтаманки, уларнинг кўпчилиги рақс санъатини оёқости қилмоқдалар.

- Кўпгина раққосаларимиз доим "Муножот", "Чўли Ироқ","Шошмақом"га ҳам жилмайиб рақсга тушишади.

- Тушундим саволингизни. Ҳақиқатдан ҳам, кўпчилик раққосалар куйларнинг, қўшиқларнинг маъносига тушунмай, руҳини ҳис этмай рақсга тушишяпти. Миллий рақсларимиз жуда мураккаб. Уларга жиддий эътибор бериш керак. Юқоридаги ҳолатни Мукаррама опа ёки Тамарахонимда ҳеч учратмаганман. Шундай ҳолда рақсга тушаётган опаларимиз ўтган устозларимиз ижодларини янада яхшилаб ўрганишса, нур устига аъло нур бўларди.

- Раққосалар 35 ёшгача турмушга чиқиши мумкин эмас деган гапга қандай қарайсиз? Санъат деб оиладан воз кечиш тўғримикан? Айниқса, аёл киши.

- Бу умуман нотўғри гап. Шахсан мен биринчи ўринга барибир оиламни қўярдим. Рақс деб оиладан воз кечолмайман.

- Сиз асосан миллий куй-қўшиқларга рақсга тушасиз. Бунинг сабаби?

- Миллий куй-қўшиқларга рақсга тушсам, ўзимни, атрофни унутиб қўяман. Барибир миллий рақсларимиз гўзал. Уларда таърифлаб бўлмас назокат бор, назаримда. Шунинг учун улар менга завқ бағишлайди.

- Машҳурликни ёқтирасизми?

- Ким ёқтирмайди дейсиз. Лекин унга кўпам эътиқод қўймаслик керак. Демоқчиманки, бунга ҳаддан ортиқ "меҳр" қўйган одам, инсонийлик қиёфасидан чиқиб кетиши мумкин.

Абдуғаффор ОМОНБОЕВ суҳбатлашди.

Бухоронинг 2500 йиллиги олдидан

Шаҳзода Абд ул-Мўмин қисмати

Шайбоний хонлари ичида ҳаёти фожиа билан интиҳо топган шахслардан бири шаҳзода /умрининг сўнгги олти ойида хон/ Абд ул-Мўмин /1567-1598/ ҳисобланади. У шайбонийлар давлати олий ҳукмдори яъни,Бухоро хони Абдуллахоннинг яккаю ягона ўғли ва тожи-тахт вориси эди. Абдуллахон унга ҳали болалигидаёқ хон унвонини берганлиги боис уни ''Кичик хон'' деб атардилар. Абдуллахоннинг ўзи эса ''Улуғ хон'' деб зикр этиларди.

1572 йил Абдуллахон Балхни эгаллади ва орадан ўн йил ўтгач, яъни 1582 йил ўн беш ёшли ўғли Абд ул-Мўминни Балх ҳокими этиб тайинлади. Абд ул-Мўмин ҳали ёш бўлганлиги учун амир Жонкелдибийни унга оталиқ этиб белгилади. Унга қадар шаҳар ҳокими Абдуллахоннинг амакиваччаси Дин-Муҳаммадхон эди. Абдуллахоннинг ўз ўғли Абд ул-Мўминни Балхга юбориши Дин-Муҳаммадхонни катта ташвишга солди. Чунки Абд ул-Мўмин ҳарбий қўшин билан Балх томонга отланган эди. Дин-Муҳаммадхон дин аҳлидан бўлган онҳазрат Мавлоно Муҳаммад Зоҳидга /тахаллуси Махдуми - бозорча, вафоти 1594 йил/ мурожаат этиб ундан иккала томонни муросага келтиришни илтимос қилади. Илтимосга мувофиқ Мавлоно Муҳаммад Зоҳид Абд ул-Мўмин ҳузурига келиб унга Дин-Муҳаммадхон ўзини Абд ул -Мўминга тобе деб ҳисоблашини етказади. Бунга жавобан Абд ул-Мўмин Дин-Муҳаммадхоннинг гаплари рост бўлса ҳеч қандай ташвиш тортмасдан ўз олдига келишини, агар у истаса Балхни унга қолдириб, ўзи Хуросонга кетишини ва ёхуд Хуросон ҳукмдорлигига талабгор бўлса, унинг бу истагини ҳам амалга оширишга тайёр эканлигини билдиради. Абд ул-Мўмин Дин-Муҳаммад томонидан элчи қилиб юборилган шайхни, яъни Мавлоно Муҳаммад Зоҳидни турли совғалар билан сийлайди. Дин-Муҳаммадхонга эса шайх орқали қимматбаҳо тўн инъом этади. Мавлоно Муҳаммад Зоҳид бошчилигидаги элчилар гуруҳи Дин-Муҳаммадхон ҳузурига келиб Абд ул-Мўминнинг сўзларини етказгач, Дин-Муҳаммадхон Абд ул-Мўминнинг бу илтифотини заифлик деб ҳисоблаб, тезда унга қарши қўшин тортишга фармон берди. Унинг бундай йўл тутиши шайхнинг қон тўкилишининг олдини олиш учун қилган саъй-ҳаракатларини чиппакка чиқарди. Ғазабга минган Абд ул-Мўмин Балхга ҳужум қилиб, ўн ой давом этган қамалдан сўнг уни забт этишга муваффақ бўлди. Бўлиб ўтган жангларда Дин-Муҳаммадхон ҳалок бўлди.

Балхнинг тўла ҳукмдори бўлиб олган Абд ул-Мўмин қатор ободончилик ишлари олиб борди. Вайрон бўлган Балх қалъасини ўта қаттиққўллик билан олти ой ичида қайта тиклади. Иш давомида дангасалик қилган кишилар оғир жазоланди. Балх қалъасининг олд қисми, Хўжа Аноши мақбараси, Бобо Жонбоз чорсуи ва бошқа бинолар Абд ул-Мўмин буйруғи билан таъмир этилди.

Абд ул-Мўмин табиатидаги енгилтаклик, чуқур мулоҳаза қилмай иш тутиш гоҳида уни адаштирарди. 1588 йил унинг томонидан Жўйбор хўжаларининг йирик вакили, тариқат аҳли илтифотлари ила чулғанган, машҳурлик бобида якто Хўжа Саъд /1531-1589/ мулкига нисбатан зўравонлик содир этилди. У Хўжа Саъднинг Балхдаги мулк ерларини эгаллади. Шу даврда Андхуд вилоятида бўлган Абдуллахонга бу хабар етгач, у ўғлининг қилмишидан қаттиқ асабийлашиб, ҳатто ўзини отдан ташлаб юбориш ҳолатигача бориб етади. Сўнгра зудлик билан Бухорога Хўжа Саъд номига мактуб йўллаб, Абд ул-Мўминнинг бу ножўя ҳаракатини кечиришни сўрайди ҳамда ўз фарзандига насиҳат қилганлиги ва қаттиқ сўзлар айтганлигини баён этади.

Шаҳзода Абд ул-Мўмин исломнинг шиа йўналишини расмий дин сифатида қабул қилган Сафавийлар давлати /1502-1736/ билан бошқа шайбонийзодалар сингари муросасиз кураш олиб борди. 1589 йил у Машҳадга юриш қилиб, уни қамал этди. Қамалда қолган машҳадликлар шаҳарни топшириш шартлари тўғрисида Абд ул-Мўмин билан келишиб олиш мақсадида унинг олдига ўз вакилларини юборишди. Лекин Абд ул-Мўмин буйруғи билан музокарага келган вакил қатл этилди. Тўрт ойлик қамалдан сўнг Машҳад эгалланиб, уч кун мобайнида таланди, ёндирилди. Асирга олинган кишилар Мовароуннаҳрга жўнатилди. Муқаддас Али Ризо мозори яқинида дафн этилган Шоҳ Тахмосп /1524-1576/ қабри бузиб ташланиб, унинг суяклари ғайридиннинг суяклари сифатида ёндирилди. Шаҳзода Абд ул-Мўмин ўз бобокалони Муҳаммад Шайбонийхоннинг /1451-1510/ сафавийлар томонидан таҳқирланган жонсиз жасади учун ўч олди.

1590 йил олий ҳукмдор Абдуллахон Ҳиротни сафавийлардан тортиб олди. Абд ул-Мўминнинг кўнглида Ҳирот тахтига нисбатан даъвогарлик ҳисси бор эди. Лекин унинг хоҳиш-истагига қарши ўлароқ отаси Ҳирот ҳукмдорлигини ўзининг энг яқин амалдорларидан бири Қулбобо кўкалдошга ҳадя этди. Ўғли ранжимаслиги учун эса унга Термиз ва Кўлоб ҳукмдорлигини берди. Лекин Абд ул-Мўминни бу шаҳарлар ҳукмдорлиги қаноатлантирмади ва оқибат- натижада ота ва ўғил ўртасига совуқчилик тушди. Манбаларнинг гувоҳлик беришича, ота ва ўғил ўртасидаги муносабатларнинг бузилишига Абдуллахоннинг ўз Хуросон ноибларига Абд ул-Мўминга итоат этмаслик ва қулай пайтда уни жисмонан йўқ қилиш тўғрисида буйруқ берганлиги ҳамда Нисо ва Абивард ҳукмдорларини Абд ул-Мўминга қарши курашга даъват этганлиги сабаб бўлган.

Ота ва ўғил ўртасидаги ихтилофлар 1597 йилга келиб кескин тус олди. Абд ул-Мўмин энди отасига қарши очиқ ҳарбий ҳаракатларни бошлаб юборди. Шу йилнинг кузида Абд ул-Мўмин ўз қўшинлари билан Амударё бўйида чодир тикди. Самарқандда турган Абдуллахон эса ўз қўшинларини Насаф /Қарши/ атрофига тўплай бошлади. Лекин Бухоро ва Балх шайхуулламолари аралашуви билан томонлар ўртасида сулҳ тузилди. Шундай бўлсада қўшинлар Абдуллахон вафотига қадар ўз жанговар ҳолатларида туравердилар.

1598 йилнинг 8 февралида Абдуллахон Самарқандда вафот этди. Унинг вафоти тўғрисида манбалар маълумоти турлича. Аксарият манбаларда Бухоро хони Абдуллахон ўз ажали билан вафот этганлиги қайд этилади. Жўйбор хўжалари хонадони вакили-мақомотнавис Муҳаммад Толибнинг ''Матлаб ат-толибин'' /Мақсад изловчилар/ асарида келтирилишича, Абдуллахон ўз ўғли Абд-ул-Мўмин буйруғи билан Боқи Муҳаммад-бий номли шахс томонидан заҳарлаб ўлдирилган. Лекин муаллиф бу маълумотни бировлардан эшитганлигини қайд этади ва тахминий эканлигига ишора қилади.

Отасининг вафоти ҳақидаги хабарни эшитган Абд ул-Мўмин тезда Бухорога етиб келиб, тахтни эгаллади. Тахтга ўтиргач, отасининг барча яқин амалдорларини қирғин қилишга киришди. Унинг буйруғи билан Қулбобо кўкалдошнинг бўйнига кунда урилиб, Ҳиротдан Бухорога келтирилди ва қатл этилди. Абд ул-Мўминнинг қаттиққўллик билан юргизган сиёсати Абдуллахон тарафдорларини бефарқ қолдирмади ва ҳукмронлигидан олти ой ўтгач, яъни 1598 йил ёзида Абд ул-Мўмин бир гуруҳ фитначилар томонидан ўлдирилди. Хонни яъни Абд ул-Мўминни ўлдириш шу икки кишига топширилди. Булар Абд ул-Самад-бий ва Муҳаммадқули-бийлар эди. Шундан сўнг фитначилар ов қилишни баҳона қилиб, Абд ул-Мўминхонни Зомин томонга олиб бордилар. Хон албатта, фитнадан бехабар эди. Кечқурун фитначилар хондан яширин равишда ўтиш қийин бўлган бир тор жойни танлаб, уни сувга тўлдирадилар ва икки томонидан ҳандақ қазиб, унга юқоридаги икки қотилни жойлаштирдилар. Эрта тонгда хонни отга ўтқизиб ов баҳонасида шу жойга етиб келдилар. Сувдан ўтаётганда хонга ифлос сувларни сачратмасликни важ қилиб, фитначилар атайлаб хондан орқада қолдилар. Хон қатл учун тайёрлаб қўйилган жойга етиб келгач, яшириниб ётган Муҳаммадқулибий ҳандақдан чиқиб, хонга камондан ўқ отди. Ўқ келиб хоннинг биқинига санчилди. Шунда иккинчи қотил ҳам камондан ўқ отиб, хонга жароҳат етказди. Хон отдан ерга қулаб тушгач, иккала қотил ҳам югуриб келиб, хоннинг калласини чопиб ташлашди.

Абд ул-Мўминхоннинг ўлими Мовароуннаҳрда юз йилдан ортиқроқ ҳукмронлик қилган Шайбонийлар сулоласи инқирозининг ибтидоси эди.

Ҳалим ТЎРАЕВ,
Бухоро Давлат Университети Ўзбекистон тарихи кафедраси доценти, тарих фанлари номзоди

МЕН СИЗГА ҲАВАС ҚИЛДИМ

(''Ёшлик'' талабалар шаҳарчасида болалар куни муносабати билан катта тадбир ўтказилди)

Умрнинг тинимсиз вақти ўтаверади. Аммо кечилган йўлакнинг бир бекатигина хотиранинг юрак-юрагига ёзилади - Болалик дея.

Болалик - Оллоҳнинг неъмати ила ҳаммага насиб этган буюк бахт.

Болалик - ғам- ташвишдан холи этилган буюк кашфиёт.

Болалик - орзулар учун интилган армоннинг армони.

Мен ҳам қачонлардир бола бўлганман. Шу мусаффо осмоннинг ҳавосидан баҳраманд бўлганман. Байрам қачон келади, дея ҳаттоки оппоқ кўйлагимни ҳар кун эгнимга илиб кўраверib, кир қилганман. Ҳамма-ҳаммаси ортда қолди. Ҳаммаси энди хотирада.

Барибир, истанг-истаманг болаларчалик биз байрамни нишонлай олмаймиз, тайёргарлик кўролмаймиз.

Бугун ҳам ''Ёшлик'' талабалар шаҳарчасига ташриф буюрганлар ана шу ҳақиқатга бўйсундилар. Шаҳарча ҳудудида 7-боғча, ТошДУ ва ТошДТУ кичкинтойлари айнан ''Болалар куни'' байрами учун ойлаб тайёргарлик кўрганликларини намойиш этдилар.

Мусобақада спортнинг болалар боп турлари, асфальтга расм чизиш шартлари бор эди. Болалар 9 команда ҳисобида куч синашиб, ўз боғчалари шаънини ҳимоя қилишди.

Мусобақа ўйинлари анча давом этди. Ўша куни нафақат болалар, балки катталар ҳам болалардек яйрашди. ''Ёшлик''талабалар шаҳарчаси ''Камолот'' жамғармаси бўлими қошидаги ''Камолот - ҳосил'' ва ''Ҳосил барака'' фирмаларининг текинга улашган муздек ''Кока-кола''ларини мазза қилиб ичишди.

Ғолиб деб топилган ТошДУ командасига ва барча иштирокчиларга эсдалик совғалари топширилди.

Ўйингоҳда янграган мусиқа садолари остида ўйнаб, қувнаётган болаларга қараб, нафақат менгина, барча йиғилганлар ҳавас билан қарашди.

Лайло

Мутолаа

ЎҚИМОҚ САОДАТИ

Таҳририятимизнинг ходимлари кўз нури, пешона тери эвазига пайдо бўлган, ҳали босмахона бўёғининг иси аримаган журнални варақлаб, ундаги деярли ёд бўлиб кетган асарларнинг яна бир бор вазн-залворини бағоят нисбий тарзда белгиларканмиз, интиқ кўнгилларда андаккина қониқиш ҳисси ҳам ғимирлаб қолдики, баайни ушбу сон аввалгиларига нисбатан яхшироқ чиққандек... Албатта, ҳар кимники ўзига. Ва лекин, аҳли қалам ишлаб чиқарган ''маҳсулот'' ҳамманинг кўз олдида туради, уни ''оппоғим'' деб минг ўраб-чирмаганингиз билан яхшисини ошириб, ёмонини эса яшириб қўйишнинг ҳеч бир иложи йўқ. Айнан шу сабабли ҳам, журналимизнинг 2-сони мазмунини мухтасар шарҳлаб беришга уриндик. Зеро, ровийлар айтганларидек, мутолаа - энг машаққатли юмуш, айни пайтда энг лаззатли ҳам.

...Миллатнинг буюклиги унинг адабиёти билан ҳам белгиланади. Биз устоз А. Қаҳҳор орзу қилган ''буюк адабиёт'' намуналарини кутиб яшамоқдамиз. Бироқ, холисанилло айтганда, ҳақиқий адабиёт ҳеч қачон ''инкубатор'' шароитида яратилмас. Ҳақиқий адабиёт Инсоннинг Ўзлигини намоён қиладиган Санъат асаридир.

Ушбу чўзилиб кетган муқаддимадан мурод— ''Ёшлик'' журналининг 2-сонида эълон қилинаётган таниқли ёзувчи Назар ЭШОНҚУЛнинг ''Қора китоб'' қиссасини тақдим этиш эди. Табиий, қисса ҳақида ҳали турли гаплар айтилиб, айрича баҳолар берилар, аммо,барибир, ''Қора китоб'' бизнинг кўнглимизга, онг=шууримизга таъсир кўрсатадиган асар бўлиб қолиши шубҳасиз. Эътибор беринг-а: ''...Мен ҳеч қачон соқол қўймаганман...ўғлим қайси чўққи соқолни отам деяпти? Асли улар менинг фарзандимми ёки чўққи соқолнинг? Шубҳа ва гумонлар мени кўмиб ташлади, шубҳа мевалари тагида беҳол ўтириб қолдим. Чўққи соқолни уйимдан ҳайдаб чиқариш бу меваларни ейишдан осонроқ эди: мен уни ҳайдаб чиқардим, бироқ у ўғилларимнинг қалбини ўғирлаб бўлганди /Таъкид бизники- А.Й./. У ердан ҳайдаб чиқаришга мен ожиз эдим. Ўғилларим шон-шуҳрат, қудрат ва зўрликка ўз қалбларини алмаштириб бўлгандилар...'' Ушбу аламли мисраларнинг ўзиёқ Сизни мушоҳадага чорламаяптими, азиз ўқувчи. Ким у, ''чўққи соқол''? Таниш бир сиймо кўз олдингизда липиллаб ўтмадими?.. Йўналиш беришдан Худо асрасин. Назаримизда, бу саволнинг жавобини ҳар ким ўзи топгани мақбул ва ушбу жавоб топишга интилиш жараёнининг ўзиёқ эҳтимолки баъзи ўқувчиларимиз беписандлик ила: ''соф санъат асари экан=ку'' деб қўл силтаб қўядиган ''Қора китоб'' қиссасининг ҳақиқий кўлами ҳамда бадиий қудрати ҳақида тасаввур уйғота олар.

Адабиёт аслида Сўз санъати эмасми ахир?! Улуғ Чўлпонни эсланг. Унинг ўлмас ''Кеча ва кундуз'' романининг дастлабки мисраларидаёқ қалбингизга ҳаяжон олиб кирмайдими, дилингизни энтиктириб юбормайдими : ''Ҳар йил бир келадиган баҳор севинчи яна кўнгилларни қитиқлай бошлади. Яна табиатнинг дилдираган танларига илиқ қон югурди...''

Ёдингизда бўлса, ''Кеча ва кундуз'' дастлаб ''Шарқ юлдузи'' журналида эълон қилинганда, таниқли адабиётшунослардан бири ''Нега адабий ''портлаш'' юз бермаяпти, нега ҳамма талашиб-тортишиб бу асарни ўқимаяпти?'' дея ҳайрон бўлганди. Афтидан, ҳақиқий улуғ асарларни ''ҳазм қилиш'' , қабул қилиш жараёни аста-секин, муқоясалару солиштиришлар орқали кечади, шекилли. Ҳар нечук , ёш тадқиқотчи олим Маъруф Йўлдошевнинг журналимизда эълон қилинган ''Насрдаги сўз назми'' мақоласи шундан далолат бериб турибди.

Шарқ -шоирлар Ватани. Айни ушбу кунларда ҳам, баъзан унда-бунда ''бадиий асарлар кам ёзилаяпти'' қабилидаги шикоятлар эшитилиб турган ҳолда таҳририятимиз папкаларида жуда кўп шеърлар, достонлар ўз навбатини кутиб турибди. Ва энг муҳими, шеърий оқим кундан-кунга кучайса кучаймоқдаки, асло сусаймаяпти. Журналимизнинг ушбу сонида ҳам Сиз Усмон Азим, Муҳаммад Исмоил, Ҳамроқул Асқар сингари шоирларнинг янги шеърларини, ёш шоир Минҳожиддин Мирзонинг ''Қайғу гули'' достонини ўқийсиз.

Бугунги ислоҳотлар, ўзгараётган ижтимоий тузум, айниқса, ёшлардан ҳар томонлама саводхон бўлишликни тақозо этмоқда. Биз ҳам ўқувчиларимизнинг ҳуқуқий-иқтисодий билимларини оширишларига кўмаклашиш мақсадида ''Ижтимоий онг. Дунёқараш. Ёшлар'' ҳамда ''Иқтисод сабоқлари'' рукнларида иккита қизиқарли мақола эълон қилганмиз. Булар Абдулла Турсуновнинг ''Децентрализация нима?'' ва Рустам Ашуровнинг ''Тижоратчи билимли бўлсин'' мақолаларидир.

Шунингдек, журналимиз учун анъанавий бўлган ''Мувозанат'' , ''Англаш'', ''Журналист ҳақида журналист бўлмаганлар сўзи'', ''Маънавият - юксалиш мезони'' рукнларда ҳам турли мақолалар эълон қилинган. Чунончи, Ҳалим Сайиднинг ''Изтироб билан ёзилган мақола'', Абдулазиз Ортиқбоевнинг ''Гўзалликни кўра биламизми?'', Саҳобиддин Хўжановнинг ''Ҳаёт қадар узун йўл'' сингари мақола ва суҳбатлари ўқувчиларимизни бефарқ қолдирмайди, деган умиддамиз.

Хуллас, ''Ёшлик'' журналининг 2-сони қўлингизда. Фикрингизни билдиринг, баҳслашинг... Биз мухлисларимиз муносабатини билишга муштоқмиз.

Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ,
«ЁШЛИК»журнали Бош муҳаррири ўринбосари.

ЗАРДУШТ ҚЎШИҚЛАРИДАН
ТУРКУМИДАН ПАРЧА

МОҲИЯТ

Мен-жисм, мен-сурат, мен-вужуд, эгам,
Яратган ўзингсан, Ўзингга шукур.
Жон, сийрат, руҳ бериб созладинг бекам,
Туйғу ато этдинг, бердинг тафаккур,
Мен айтар қўшиққа Ҳақиқат бош сўз,
Ҳақ деб топинади Сурату Сийрат,
Шу сўзда асли мен мансуб бўлган Ўз,
Ўзлигим, бўлмасин ўзликдан ҳижрат.
Бу ўзлик устида ўзга Куч турур,
Унинг ҳам номи Ўз-бойоний Қудрат,
Шу ўзга шукурлар айтмоқлик сурур,
Ўзингга шукурким, Ўзингга шукур,
Муқаддас, табаррук камолот учун.
Одамзод мос бўлсин ўзин отига.
Шу қўшиқ оҳангин, шу қўшиқ кучин,
Юқтирсам, истак шу, инсон зотига.

ДАЪВАТ

Қалбда ётган ул номаълум Тангрини уйғот,
Шу аснода уйғонурсан сен ҳам одамзод!
Ватан ишқи, киндик қонинг тўкилган тупроқ-
Ишқи олов бўлиб кирсин дилингга, Инсон,

Руҳи аждод ишқи кезсин қонингда мудроқ,
Руҳи авлод ишқи топсин дилингда макон.
Қалбинг учун ошиқ бўлсин беадад юлдуз,
Ватан этсин руҳинг она бешик-Коинот.

Бор оламнинг Ишқи учун тут сен абад юз,
Ошинолар кириб келсин дилингга озод.
Кенг борлиққа зарра бўлиб, сўнг сингиб кетсанг,
Номсизга ном, садосизга десанг,- Садоман!

Хурсанали ШАРАФИДДИНОВ

02 хабарлари

МЕНИНГ НАФСИМ БАЛОДИР

Ўзганинг мол-мулкига кўз олайтирган В.В ва Р.О.лар ҳам ўз қилмишларига яраша жазоларини топишди. Талончилар Тошкент шаҳар Бодомзор кўчасида яшовчи Лидани ўғли К.Чни алдаш билан уйга киришади. Ва бир зумда унинг қўл-оёқларини боғлашади-ю, 200 минг сўмлик бўлган турли буюмларини олишиб, яшин тезлигида жуфтакни ростлашади. Бўш қолган уйни-ю боғланган фарзандини кўрган она тезда ИИБга мурожаат қилди. Тафсилот асосида олиб борилган оператив чора сўнгида талончи ҳамтовоқлар аниқланди ва ушланди.

ОҚ АРОҚНИНГ ЗАҲРИ

Иккинчи гуруҳ ногирони Толик Оля билан топишиб, никоҳсиз яшаётгандан бери қанча сувлар оқиб ўтмади. Кунлардан бирида ширакайф Толик суюклиги билан ўзаро жанжаллашиб қолади. Шу он оқ ароқнинг макруҳи қайнайди шекилли, ишкал чиқиб, Т.А жазманининг кўксига тиғ уради. Бир зумда қонга беланган ёри тил тортмасдан полга йиқилганича жон беради. Жонсиз ётган танани кўрган қотилни васваса босдими ёки қонуний жазодан қочмоқчи бўлдими, у ёғи қоронғу. Ўзини ҳам чавақлаган жазман касалхонага ётқизилди. Можаро бўйича тергов ишлари олиб борилмоқда.

Рустам ТУРҒУНОВ,
ИИБ Матбуот маркази ходими

Республика Рассомлик коллежи 1997-98 ўқув йилига ўқувчилар қабул қилади

Мутахассисликлар:

1. Рангли тасвир
2. Дизайн
3. Ҳайкалтарошлик
4. Лак миниатюраси
5. Ёғоч ўймакорлиги
6. Бутафория
7. Грим
8. Либос
9. Кулолчилик
10. Наққошлик
11. Ганчкорлик
12. Заргарлик, мисгарлик

Абитуриентлар 5 июндан 5 июлгача саралаш комиссияси кўригидан ўтгач, қуйидаги ҳужжатларни топширадилар:

1. Ариза
2. Тиббий маълумотнома / форма № 86 /
3. Маълумоти ҳақида гувоҳнома ёки аттестат
4. Ҳарбий хизмат билети ёки 17 ёшлилар учун ҳарбий гувоҳнома
5. Расм 3х4 ўлчамида 6 дона
6. Турар жойдан маълумотнома

Манзил: Тошкент 700020, Фурқат кўчаси 6 уй.

ИИТ илмий ишлаб чиқариш маркази тугатилади. ТЕЛ:41-00-51

"ДЕНТО-СЕРВИС"

Хусусий стомотология поликлиникаси сизга хушкайфият ва чеҳрангизга хушбичим кулгу бахш этади

Поликлиникада сизга юқори малакали мутахассислар замонавий ускуналарда беминнат хизмат кўрсатади

''Денто - Сервис'' сизнинг ва фарзандларингизнинг тишларини оғриқсиз ва сифатли даволайди. Қаторидан четга чиқиб қолган тишларингизни замонавий усулда текислаб, марвариддек беғубор ҳолатга келтиришни кафолатлайди

Манзилимиз: Тошкент, Юнус-Обод, 14 квартал, 27 уй. "Баҳодир" кафеси қаршисида.
Тел: 22-00-10

"ТУРКИСТОН" газетасига 1997 йилнинг иккинчи ярми учун обуна давом этмоқда!

НАШР КЎРСАТКИЧИМИЗ:
—ташкилотлар учун: 64633
—якка обуначилар учун: 64607

''Туркистон'' газетаси жамоаси таҳририяти Таниқли шоир ва ёзувчи, Ўзбекистон Республикаси Ёзувчилари уюшмаси аъзоси **Султон АКБАРИЙнинг** вафот этганлиги муносабати билан оила аъзоларига, ёру-биродарларига чуқур таъзия билдиради.

Сирғали туман «Нуроний» жамғармаси бўлими жамоаси жамғарма раиси **БОЙМИРОВ Шомир** аканинг вафот этганлиги муносабати билан оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

Муассис: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош Муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Мухтасар Тожимаматова

ТАҲРИРИЯТ: Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97; хатлар бўлими — 36-54-64; тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси С.ФАЙЗУЛЛАЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0368.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.090
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — —21.00
1 2 3 4 5 6